

Rom

Pas Por ai Romihündambo sürü papimarandi

1 Karihasihandür̄ ro Por-anah̄, roana Krais Sisasind̄ moan̄ ratüpur̄ya-r̄ihandeimb-anah̄. God ai wambo Kraisind̄ hoaf̄ semind̄ horambohünd̄ kafoare h̄in̄nḡireandır̄rūh̄ asu se aboed̄ hoaf̄ ra bokand̄hawand̄ mehu-anah̄ nda.

2 Aboed̄ hoaf̄ ndanahambo God ai horombo hoaf̄mareandi asu hoaf̄ ra ahand̄ hoaf̄ hoaf̄yomo-rundeimb̄ ai ahand̄ Bukambe sürü paru masihoemo.

3 Aboed̄ hoaf̄ ranana ahand̄ N̄imori rana hamboane hoaf̄mayo. N̄imori ra Sudahünd̄ nindou adükari bogor̄ Defitind̄ s̄irambeahind̄ nindoumbofi tükümeifiyu.

4 Nḡa ahand̄ sürühoeimb̄ yifiafi ranahambo ana God-ani ahand̄ afind̄ hondayu. Ai Godind̄ N̄imor-ani ranimbo weindah̄ randeanda tüküfembohünd̄ God ai ahand̄ nḡinind̄ afind̄nambo ahambo yif̄hünd̄ bot̄mariri. Sapo aiana siheft Adükari Sisas Krais ra.

5 Ahand̄ sünguyo ro hoaf̄ semind̄ ho ratüpur̄ ra masahumind̄. Asu Suda-yafe nd̄fo n̄imorehi nindowenih̄ munjuambo h̄if̄hü ranai Sisasimbo anihondümbo-nd̄horüh̄ ahand̄ hoaf̄ ra süngumbirihind̄ yahuhaya ranimbo-hünd̄ God ai yihoeft̄imbo kamafoareamuni.

6 Asu nindou Rom ḥgoafihü amarei ra s̄heimbo kameihiyu hoafit̄ ra hoafimbo koamarithemunt̄. Sapo s̄heimbo God ai Sisasind-anei mehundür̄t̄.

7 Se Rom ḥgoafihü amarei s̄heimboyu sapo God ai ḥgusüfo parearüht̄ asu ai nindou wandlei yahuahaya d̄bonimendür̄t̄, s̄heimboanahit̄ ro sürü nda paparit̄handi. S̄hefi Ape God asu Adükari Sisas Krais ai s̄heimbo moanī hipoambo-ndineandür̄t̄ ḥgusüfoambe afurifimb̄t̄ hohoanimo mbisabina-ndüramboane.

Por ai Romihündi hoeifendür̄imbo yahumboani

8 Ro randihe hoafindahandür̄t̄ samboanahit̄, munjuambo hifit̄ nindou amarei ranai se anihondümbo-rihindendeimb̄t̄ nindou animboei ranimbo wataporimbo-arihündi ranimboanahit̄ asu Sisas Kraisindi süngu s̄heimbohunda wandi God ranahambo hihifarit̄hünī.

9-10 Godindi N̄mori ranahambo aboedi hoafit̄ ra hoafya rihandüht̄ wandi munjuambo hohoanimo Godimbo ratüpuriyahühanahit̄. Ai fiftreamboani sapo ro n̄imbi-n̄imbi sīheimbo hohoanimoyahüht̄ ahampo didibafiya arithandi. Ai wambo s̄heimbo hoeifendür̄imbo farihefe-ndirimbohündambo hohoanimoayu ana, asu ro süngunambo didi s̄heimbo hoeindit̄ heirimboyahi.

11 Ro Yifiaifi Aboedindi-mayo moatükunī s̄heimbo ḥginemindi-ndür̄imbohunda segodür̄imbo sambo, ranimboanahit̄ asu ro s̄heimbo hoeifendür̄imbo hohoanimoayahandür̄t̄.

12 Hoafit̄ nda rahurai-ane: S̄hefi anihondümbofe ranina simbori-simbori

ŋgiñimbi-ramindimun-amboane samboanahí
hohoanimoayahí.

¹³ Wandafi mami, se ndorihi fífirindihindi, ro siheimbo sowana afindimbo sinimbo samboanahí hohoanimoayahí. Nga asu wambo afindimbo bídifiri moatükun-ane nafti güreandiri marandi. Ro Godindi ratüpuri ratüpuriyahüí Suda-yafe ndifo aheimbo fariheheändürani ahanti hoafi anhondümbo-rihindeimbi nindou tüküyahi marihünd-ane. Nga ranimboanahí siheimbo sowanambo amboani sinimbo samboanahí, sihei anhondümbofe hohoanimo ra farihefembohünda sa po aheimbo mafariheheändüri nou.

¹⁴ God ai wambo rani ratüpuri masendira ranimboane asu roana nindou Grikindi adükqari ngoafihü amarei-anei asu nindou nimambe burayei-ane, nindou fífirihindeimbi rananei asu fífirifekoate-mayei rananei munjuambo aheimbo hoafi ro moani bokandihehea samboanahí ngusüfoambe fufurafoareandiri.

¹⁵ Ranimboanahí asu Godindi aboedi hoafi nda Rom ngoafihü amarei siheimbo amboa bokandiheheändüri sa hehea ro hürütayahí.

Aboedi hoafi ana Godindi nginind-ane

¹⁶ Nga ro moai aboedi hoafi ranahambo amoaningoayahí. Nimboe sa po ranana Godindi hoafi ngiñindi hamindiyo hayamboane asu ai didiyei anhondümbo-arihindi ranaheimbo aboedambo-reändüri-randeimbi mayowambo wambo. Sudahundi aheimbo-so boatei tükufe mburamboyo asu sünguna ahei ndifo ranaheimbo-so amboa tükümfeyo.

17 Nga aboedî hoafî ra sapo God ai nindou anihondümbo-arîhindî ranaheimboya nindou mbumund-anei ehundürî asu Godîndî mbumundi hohoanîmo hoafî ra ranambeah-aneweindahî tükefeyo. Mbumundi hohoanîmo ranana anihondümbofe hohoanîmo ranî-sün̄gu yaŋgîri weaŋgurûhi peyo haya hombo bîdîfîranî tükefeyo. Nga Baiborambe hoafî ranahambo yare hoafîyowohü yahoya, ‘Nindou ranai ana anihondümbofe hohoanîmo ranî-sün̄gu yaŋgîri nîmboeimboyei,’ meho.

Muŋguambo nindou Godîmbo daboadanambo-arîhorî

18 Nindou sapo Godîmbo daboadanamborîhorûhi asu moaruwai hamîndî hohoanîmoyeihi ahei moaruwai hohoanîmonambo ahandî anihondü hoafî ra gürühi arîhündî. God sün̄ambe amaru ahandî hürütü ra ranaheimbo weindahî tüküfe arandî. Asu ai ranambo nindou rahurai ranaheimbo yîbobondearîmbui.

19 Nga nindou ai God ranahambo fîfîrîfembo hohoanîmo ra moai dîbo yaŋgoro. Nga God ai ahandîhoarî ranî-moatükunî ra aheimbo weindahî-mareandürî.

20 Yîntî, God ai hîfi nda nafîmarandî asu horombo hondü peyo haya ho-hombo hapondanî amboanî raranî-moatükunî ai nafîmarandî ra nindou ai hoeirîhimboanei. Ranînambo asu nindou ranai God ahambo ŋgîrî hîmboarî hondünambo hoeindîhorîsî, ŋga ai nüŋgu-nahuraiyu ranahambo fîfîrîndîhimboyei. Ai ahandî koadürümbo yaŋgoroweimbî ŋgiññîndî ra fîfîndîhindî asu ai God hondayu ranahambo

fifirindihimboyei. Ranimboane asu ai ηγίρι roana moai ranahambo fifirihundi mbisei.

²¹ Sapo nindou ai Godimbo fifiri-marihoriyosi, ηγα asu ai moai Ahambo adukarani seihü, sihefti God-anı sahündowohü hihifirihori rihundi. Νγα asu moanindi moatükunimbo ηγusüfo pamarihindi asu ahei hohoanımokoate hohoanımonambo ahei ηγusüfo ra nimbi mamarondırı.

²² Asu ai rarıhi hoafıyeihı seiya, roana fifirihundeimbı nindou-anefti, masei, ηγα ai nindou fifirifeckoate tükümeħindi.

²³ Asu ai God koadürümbo-koadürümbo nün̄guweimbi ranahambo hın̄ıngırıhi hehi asu ai sümbuyo-randeimbı moatükuni, nindou, ndu, nin̄ihondı, wako sisami ranahambo hei dıdibafıyei rihündühi hihifti-hihiftıyei marihundi.

Mamikari hohoanımo

²⁴ Nindou ranai moaruwai ranı hohoanımo-mayeiamboyu asu God ai aheimbo yare moanı hın̄ıngı-mareandüra asu ai yıkoarifo hohoanımo ηγusüfoambe botımareandırı asu amoanıngümbı moatükuni simborı hoyei marihundi.

²⁵ Nindou ra Godındı anıhondı hoafı ranahambo hın̄ıngırıhi hehi asu tıkai hoafı sünjurıhi arıhundi. Ranıyei asu ai nıne-moatükuni God nafımarandı ranahambo hohoanımoyeihı dıdibafıyei marihundi, ηγα asu ai God munğu-moatükuni nafımarandı ranahambo moai anıhondümbo-rıhoruhı dıdibafıyahindo rihundi. Νγα awi sıhıri

muŋguambo si aho ra ahambo adükär-ani
mbisefimboane, ɳga anihond-ane.

26 Nindou ranai moaruwai hohoanimo ramarinhindi ranimbo-hündambo God ai aheimbo amoaningümbi hohoanimo ɳgusüfoambe amaro ra-süngure hininqi-mareandüri. Ranimboyei asu nimorehi ai-amboanit nindowenihit-dibô aboedi ninqokoate-yeihi ɳgorü nimorehi dibô mami ranit hohoanimo süngumarinhundi.

27 Asu nindowenihit ai-amboanit ranisüngumboemo ai hohoanimo aboedi ahamundi nimorehit-babidi refembo ra hininqiru houmbo nindowenihit ahamundihoari bogo moaruwai hohoanimombo mehomo. Raniyomo asu ai amoaningümbi moatükunti yaru arundi ranimbo-hündä asu ahamundihoari tinqirifo afindit masowandümo sapo ai ramefundit ranisimogodihümbo.

28 Nindou ai Godindit anihondü hohoanimo fîfirife ranahambo süngufembo moei masei ranimboyu asu God ai ahei yikoarifo hohoanimo moaruwai yare hininqimareandüra, asu ai ranitmoatükunti refembo yowanimbo-mayo ra ai ranisüngumarinhindi.

29 Asu aheimbo hohoanimo moaruwai hamindit menjoro ranai tüküra pimareandürit yikoarifo hohoanimo, sümbuyo-randeimbî hohoanimo, hohoanjife hohoanimo, ɳgorümbo yifiarit hohoanimo, ɳgorümbo ɳgusüfoambe moaruwaimbofe hohoanimo, nindoumbo hifokoefe hohoanimo, ɳgjinindit hoafit hohoanimo, ɳgorümbo tıkai hoafit hohoanimo, ɳgorümbo moaruwaimbofe hohoanimo, muŋgu

hohoanimo ra sünzungumarıħü hei.

30 Raniyiei asu ɳgorümbo daboadanı hoafı hohoanimo, ɳgoründi ndürı weindahı hamındi moaruwaimbofembo hohoanimo, Godimbo yiboarukofi hohoanimo, hoafı mbahirıhefimbı hohoanimo, afındı-afındideimbı hohoanimo, ahei fi ranahambo borı hohoanimo, munjuambo ra sünzungumarıħü hei. Ai sımborı moaruwai hohoanimo ranahambo refembo hohoanimo, asu hond-afındı-yafe hoafı hımborı-koate, hohoanimo munju ra rareiranı hohoanimo munjuambo ra rarıhi marıħündi.

31 Ai ɳgusüfo hohoanimokoate-anei, asu moai ahei hoafayeい ranahambo kikihırıħümündi, moai ahei fikimınindimbo hohoanimoyei, asu ai moai nindou ɳgorümbo hipoambo-rıħindüħi farıħehindürü.

32 Nindou ranai Godındı mbumundi hohoanimo hoafı ra ndorıhi fiftırıħindi. Hoafı ra yare hoafıyowohü yahoya, ‘Nindou düdi ai hohoanimo yahurai hohoanimoayu ana, yiħbiyuwamboane,’ meho. Nindou ai ra fiftırıħindisti, ɳga moaruwai rawarıħindi. Asu ranı yanġiriyopoani, ɳga nindou biddiftri ai rawarıħindi ranaheimbo siaoyahi arıħündi kameiħi.

2

Godındı yibobofe hohoanimo ai mbumund-anę

1 Ranımbaoane asu nindou dıdixiei nindou ɳgorümbo papi-hoafıriħündurani, se ɳgħixi ro

hütiyefipoani mbisei. Nga se ngorümbo papihoafrühündüran i se s̄hei-fimbo amboani papi-hoafrüh i arühündi, nimboe se ran i moatükun i ai rawar ihind i ra sapo se-amboani rawar ihind i ranimbo wambo.

² Nindou sapo moaruwai hohoanimo rahurai rawar ihind i ranaheimbo God ai papi-hoafarandüri, nga ahandi yibobofe hohoanimo ra mbumundi saf-ane, ra s̄ihiri fifirihundi.

³ Nga se nindou b idifirambo ai hohoanimo rahurai hohoanimoayu ranahambo papi-hoafri-hündühaneis i, nga se-amboa s̄heihoari ran i hohoanimo rahurai rar ihindühanei, nga se nüngur ihi ranahambo hohoanimo-yeih iyeia? Asu se Godind i yibobofe tüküfeyowambe ra aboedambo-ndahumboyefi seimboyei?

⁴ God ai s̄heimbo hohoanimo aboedi safi hohoanimo yundürüh i s̄heimbo n̄mai yibobofe ndür ikoate gedühi hifandarandüri. Nga ahandi hohoanimo ra se moanane seimboyei? Godind i aboedi hohoanimo ra s̄heimbo didiboado-fendüran i asu se hihirife ahambo süngefimbo-hündamboane, nga se ranahambo moai fifirihind iyo?

⁵ Nga se afindi-afindeimb-anei asu ngiri s̄hei moaruwai hohoanimo ra hininqindihindi. Mam i ran i hohoanimo sünigu Godind i-mayo nginind i hamind i hohoanimo ra s̄heiwan i papi rhündüh i nou-anei. Asu se süngeunambo God ai nginindindüh i ahandi mbumundi hohoanimo sünigu yiboboreandambe animbo ran i-simboani weindah i tükündifeyoani asübusümb i hohoanimo ra ndahümündimboyei.

6 Nga nindou mamami nîne-moatükunî ai rawarîhindî ranî sîmogodîhümbo anîmbo God ai aheimbo yîboboninearümbui.

7 Nindou bîdîfîri dîdîyei aboedî hohoanîmo ra sün̄guarûhi hei ana, sa po God sîhefîmbo ndürî adükârîmboane asu sümbokoate yangîri nîngombo ranane muñguambo ranî-moatükunî mbîsemuna seimboanei rawarîhindî. Nindou rahurai ranaheimbo-anîmbo God ai yangîri koadürümbo nîngoweimbî ra dagadürîmbui.

8 Nga asu nindou bîdîfîri dîdîyei ai ahei fîmbo yangîri hohoanîmoyeihi anîhondü hohoanîmo ranahambo yîboaruko-rühindûhi asu nîne hohoanîmo moaruwai menjoro ra sün̄gufembo hohoanîmoayei ranaheimbo-anîmbo God ai ñgiñîndîndûhi tînjîriþo afîndî dagadürîmbui.

9 Ranî-sîmboan-anîmbo nindou muñguambo sa po hohoanîmo moaruwai menjoro sün̄guarîhi hei ranaheimbo tînjîriþo-ane asu asübûsi afîndî ranane ranî-moatükunî ra dagadürîmbui. Ranî-moatükunî ra Sudahündî aheimbo-so boatei tükündîfendürî mbundambo-anîmbo asu sün̄gunambo muñguambo nindou amuri-Mayei aheimbo-so amboani tükündîfendürîmboe.

10 Nga asu nindou muñguambo dîdîyei ai sa po hohoanîmo aboedî ra-sün̄guarîhindî ranaheimbo-anîmbo God ai ahandî hîmboamupui-randeimb-ane, ndürî adükâr-ane asu ñgusüþo afurîfe kife-ane muñguambo ra dagadürîmbui. Ranî-moatükunî ra Suda aheimbo boakori dagadürî hayambo-anîmbo asu nindou amuri-Mayei ranaheimbo amboani dagadürîmbui.

11 God aiana ḥgir̩i nindoundi s̩iri ranahambo hohoan̩imondu, ḥga muŋguambo mami hohoan̩imo süŋgu türüfoa-reandür̩ihani yiboboareandür̩i arandi. ḥga n̩ine-moatükun̩i nindou ai rawar̩ihindi ran̩-süŋgu yaŋir̩i an̩imbo ai türüboadeandühi yibobondeambui.

12 ḥga nindou d̩id̩iyei Mosesindi-mayo ahin̩umbi hohoan̩imo ranahambo f̩if̩rifekoate-maye-i-aneis̩, ḥga moaruwai hohoan̩imo süŋgur̩ihindan̩ God ai ahin̩umbi hohoan̩imo ranahambo hohoan̩imokoate-nduhü aheimbo randeandüra awand̩ihelimboyei. Asu Suda ai ahin̩umbi hohoan̩imo f̩if̩rifhindis̩, ḥga asu d̩id̩iyei moaruwai hohoan̩imo süŋgur̩ihindan̩ ahin̩umbi hohoan̩imo ran̩-süŋgu yibobondearümboe.

13 ḥga nindou d̩id̩iyei ahin̩umbi hohoan̩imo ranahambo himbor̩imaye i ran̩-yeipoani ai Godindi himboahü aboedi mbumundi nindou an̩imboei, ḥga wan̩. ḥga nindou ai ahin̩umbi hohoan̩imo ranai hoaf̩imayo ranahambo süŋgur̩ihindühi rawar̩ihi hei ranai-an̩imbo Godindi himboahü aboedi mbumundi nindou tükündahimboyei.

14 ḥga nindou Suda-yafe nd̩ifo aiana moai ahin̩umbi hohoan̩imo ra f̩if̩rifhindis̩, ḥga b̩id̩if̩ri ai moan̩ ahei hohoan̩imonambo yaŋir̩i aboedi moatükun̩i ahin̩umbi hohoan̩imo ranai hoaf̩imayo ran̩-süŋgu-anei ratüpuriyei ar̩ihündi. Ai ahin̩umbi hohoan̩imo ra f̩if̩rifekoate-aye amboan̩ asu ai aboedi hohoan̩imo ra aheihoari pur̩hümündihü hohoan̩moyeihanei.

15 Ran̩ hohoan̩imo ai ran̩-süŋgur̩ihi

hohoanımoyei arıhündi asu ahei aboedi hohoanımo ranai-ane ahei ɳgusüfoambe ahınümbi hohoanımo sürü apaiaro ranahambo nafuiarandi. Ranıyei asu ahei ɳgusüfoambe ranai-amboanı ahınümbi hohoanımo ra purarıhümündi ranahambo nafuiayo, ɳga ɳgoambo yiboarukureandüri asu ɳgoambo ndoreandüri randühane.

¹⁶ Yıbobofe si ra tüküfe sımboan-anımbo muŋgu-moatükunı sapo rahurai hamındi nindou aheimbo-so tükündifendürimboe God ai Sisas Kraisındi warı-süngu nindou-yei hohoanımo dıbo menjoro ra türüboadeandühi yıbobondeandürimbui. Hoafı yahurai ranane ro sıheimbo aboedi hoafı hoafayahındürühi bokarıhehe arıhandı.

Sudahındı asu ahınümbi hohoanımo

¹⁷ Asu se nüŋgu-mandahia? Se hoafıyeihıya, roana Suda-anefi, ɳga ranımbo-hündambo ahınümbi hohoanımo ra fífırarıhundi ranımbo wambo Godındı yıbobofeambe sıhefımbo aboedambo-ndeamunümbui asei. Asu se ro-anefi Godındı nindou-ayefi sei hehi ranahambo borıyei arıhundi.

¹⁸ Sapo se ahınümbi hohoanımo ra yamundihi mburıhü fífırıhi hehimbo wambo God ai nıne aboedi hohoanımo-ane ehu ra fífırarıhindı asu mbumundi hohoanımoayo ranahamboane yifirayei.

¹⁹⁻²⁰ Asu se hoafayeihıya ahınümbi hohoanımo ranambe fífırıfe hohoanımo asu anıhondü hoafı ra muŋgu fífırarıhundi asei. Ranımbo-hündambo anımbo hımboatıhari-mayei ranaheimbo nafı nafuinda-hundürimboyefi asu nindou

nimbı nimaroanı anıboadei ranahei si rahurainefı. Asu roana sapo ŋgusıfokoate nindouyei dıdıboadorihundırı-rıhundeimbanefı asu nımoakıdıbou yamundıhundırı-rıhundeimbanefı munjuambo rasei arıhundi.

21 Se nindou bodımondambo yamundarihindırı ana, asu nimbıoe sıhei fimbo yamundifekoate-ayeia? Se hoafıyeihıya, se hümbuhünıpoani, asei-anesi, ŋga asu se rısıheihoari hümbuhünıyeihıyei wanıyei?

22 Se hoafıyeihıya, se nimorehi sisihımo, nindowenihı bırabırıpoani, asei-anesi, ŋga asu se sıheihoari ra raweyahindühıyei wanıyei? Se sisamı god ranahambo yiboarukoarihündisı, ŋga asu se sisamı godindı worambeahindı napo hümbuhünıyei rihündai wanıyei?

23 Se ahinümbı hohoanımo ranahambo rifrifihumboaneftı seihü ranahambo borıyei rihündühaneisı, ŋga se hohoanımo ra süngufekoate-yeihı asu rananıimbo se Godindı ndüri moaruwaimbo-rihindühıyei wanıyei?

24 Ŋga ranahambo Bukambe hoafı ranai yare hoafıyowohü yahoya, ‘Suda sıhei sünguna nindou ŋgorü sırihündi ranai Godindı ndüri ranahambo moaruwaimborıhi hoafıyei arıhundi,’ meho.

Hoeari kefe tırıhefe hohoanımo asu ŋgusıfoambe hohoanımo-ane

25 Asu Suda se ahinümbı hohoanımo ranahambo sünguarıhi hei ana, sıhei hoeari kefe tırıhefe hohoanımo ra mbumundi saf-ane. Ŋga

asu se hohoanimo ranahandi süngefefe hokoateyeian i hoeari kefe tırıhefe hohoanimo ranai refekoate himbondeimboyei.

26 Asu nindou ngorü sırıhündi sapo didiyei ahei fihoeari ra kefe tırıhefekoate-aneisit, nga asu ai ran i ahınümbe hohoanimo ra süngevarıhi hei ana, nindou ranaheimbo God ai nindou ranai ana fihoeari kefe tırıhefimb i himboneyeimboanei mambüsityo?

27 Yini, asu Suda seana ahınümbe hohoanimo ra Bukambe mbenjorındürisi asu sihei fihoeari kefe tırıhefe hohoanimoyeimb-aneisit, nga asu se ahınümbe hohoanimo ranahambo süngefekoate-yei arıhündi. Nga nindou ngorü sırıhündi aiana moai ahei fihoeari karıhi tırıhehi rıhündisi, nga asu ahınümbe hohoanimo ra süngevarıhind i ana, nindou rahurai ana ahei aboedi hohoanimonambo siheimbo papihoafarandüri.

28 Nga nindou ai moani fi yangiri Sudahundi ranai ana Suda hondüyopoani. Asu fihoeari kefe tırıhefe hohoanimo hondü ranana moani fi ranahambo hohoanimo yangiriyopoani.

29 Nga nindou düdi ai Godindi-mayo moatkuni ra ahanti ngsüfoambe amarondo ana, ai Suda hond-ani. Fihoeari kefe tırıhefe hohoanimo hondü ranana ai ngsüfoambeahindi hohoanimo yangır-an. Ran i hohoanimo ranana moani fimbo hohoanimoyopoani, nga Yifiafi ndi hohoanimo-an. Nindou rahurai ai nindouyei himboahü ndürümb i adükariyopoani, nga Godindi himboahü ndürümb i nindou-an.

3

Moaruwai hohoanimo ra ɳgiriaboedi hohoanimo hifinambondeandi

¹ Ranana asu nüŋgunde Sudahündi-yei nüŋgombo ranai ɳgorü sırıhündi-yei nüŋgombo ranahambo ɳgasündimande? Asu fihoeari kefe tırıhefe hohoanimo ranambe nıne-moatükunti aboedi tüküfe aranda?

² E! Afındi munjumambo moatükunti aho ra ranı-poanı ranı-poanıreamboane. Mami adükarı moatükunti ranane God ai Suda aheimbo ahanti hoafı hondü ai aheimborıhi hifandımbırıhündə yahuhaya masagadürü.

³ Asu nindou bıdifırı ai hoafı ranahambo anıhondümbo süngufekoate-ayei ranana asu nüŋgumandıfea? Nindou ai ranı-moatükunti rawarıhindı ranımbohündə asu God ai-amboanı anıhondümbo hohoanimo hoafı ahanti ra hıniŋgi mandeyo?

⁴ Tı̄kaiyopoanı, ɳga anıhond-anı, God ai ɳgiri ranı-moatükunti ra randeandı! Nindou ai tı̄karıhi hehi hoafayeı amboanı asu God aiana moanı anıhondümbo mam-anımbı hoafındımbui. Sapo Bukambe hoafı ranai God ranahambo yare hoafıyowohü yahoya,

‘Nüŋgu-sı̄mboanıyo se hoafındafanı nindou hoafı ra anıhondayo fı̄firımbırı-hindamboane.

Asu nüŋgu-sı̄mboanıyo nindou sı̄hambo papi-hoafındıhünanı sı̄hafı hoafı ra ahei hoafı ranahambo ɳgasündımbı-reändürıamboane,’

Buk Song

51:4

meho.

5 Nga asu s̄ihefi moaruwai hohoanimo ratüpuri ran̄i hohoanimo ranai Godindi mbumundi hohoanimo ranahambo weindahindeandan̄i ana, s̄ihiri ranahambo nüngu mambisefa? God ai s̄ihiri moaruwai hohoanimoyefi arihundi ranimbo-hündə ai s̄ihefimbo s̄imbori t̄injirifo asemuni ana, asu ahandı hohoanimo ra moaruwai-ane, randihu ramambisefiyo wanimandefiyo? (Nindou s̄ihefi hohoanimo sünguanahı moani ndarıhe hoafiyahi.)

6 Ran̄i-moatükunı ra ai wanı! Asu God ai mbumundi hohoanimokoate-ayu ana, asu nüngunde ai nindou hifi ndanıhü animboei ranaheimbo türüboadeändürühı yibobomandeandüra?

7 Asu wandı t̄ikai hoafi hohoanimo ranambo Godindi hoafi hondü ra weindahı-rıheandan̄i asu ahandı ndürı adükari tüküfeyo ana, asu nimboe wambo moaruwai hohoanimo-yaheimbi nindou nou God ai papı-hoafarandıra?

8 Refeana, s̄ihiri randihu hoafındefihiya, awi s̄ihiri moaruwai hohoanimo ranı yanğır-anımbo süngundihi ıgefanı ranımbo asu aboedi hohoanimo ra ranı-süngu tükündifeyeoani mambisefiyo? Karıhasıhandırı wanı. Nindou bıdıfırı wambo t̄ikai hoafiyahü-ndırıhiya Por aiana yahurai hoaf-ane wataporımbora arandı asei. Süngunambo-anımbo God ai aheimbo ramarıhindı süngu türüboadeändürıhi t̄injirifo dagadürımbui, nga ranı-moatükunı God ai refemboayu ra ai aboed-anesı.

Nindou moai mbumundi mamı ai-amboanı hıfıni nüngu

9 Awi refe ana, Suda s̄ih̄ir̄t nindou ŋgorü s̄ir̄hündi ranaheimbo ŋgasündi hurümbo-mbeyefiyo? Ra ai wan̄i! Ro ran̄i-moatükun̄i ranahambo hoaf̄iyaheimb-ané, nindou ŋgorü s̄ir̄hündi ranane, asu Suda ranane, muŋguambo s̄ih̄ir̄t ana mami s̄imogod̄i nindou yan̄gr-anef̄i asu muŋguambo moaruwai hohoan̄imo sūŋgur̄ihu-r̄ihundühi s̄ihef̄ihoari hüti-anef̄i.

10 N̄ga Bukambe hoaf̄i ranahambo yare hoaf̄iyowohü yahoya,

'Nindou mami ai-amboan̄i moai mbumundi nüŋgu.

11 Nindou mami ai-amboan̄i moai God̄indi moatükun̄i ranahambo f̄if̄ireand̄i, nindou mami ai-amboan̄i moai God̄imbo kokorür̄i rand̄i.

12 Muŋgoambo ai God̄imbo daboad̄i h̄ih̄ir̄ihori-mboanei.

Muŋguambo ai nindou moaruwai saf-anei tükümehindi.

Nindou mami ai-amboan̄i n̄ine-moatükun̄i aboe-dayo ran̄i-moatükun̄i moai rareand̄i, n̄ga wan̄i,' *Buk Song 4:1-3; 53:1-3; Saveman 7:20*

13 'Muŋgu yafambe ana yifambe gabudifekoate an̄ingo rahurai-anendür̄i.

T̄ikai hoaf̄i moaruwai ranai ahei teif̄i ran̄i-sūŋgu h̄ih̄ire ho piyowohü moan̄i yan̄goroweimb̄i hoaf̄i ranai tüküfih-ané.' *Buk Song 5:9*

'Amoasir̄indi yahafambe nindou h̄ifokofembo t̄ibagi amaro nahurai.' *Buk Song 40:3*

14 'Ahei yafambe ambe ana nindoumbo God ai moaruwaimbo-mbireandüra-mboane yaho hoafi'

asu moaruwai hühütimbü hoafi ranı yanğır-anne hoafıyei arıhündi.' *Buk Song 10:7*

15 'Aiana nindou hıfokoe fəmbo hohoanımo ayei.

16 Aiana nahanińtyo ahei ra munğu-moatükuntı moaruwaimbofe howohü tıňırıfo afındı saimbo yanğırı nindou-anei.

17 Aiana nindou ıgorü-babıdımbo moai wudıpoaporıhi nımarei.' *Aisaia 59:7-8*

18 'Aiana moai Godımbo akıdou-amboa ahınırıhorühi yıhımbayahündi rıhündi,' *Buk Song 36:1*

meho.

19 Asu sıhırı fífırıhumboaneftı, munğuambo hoafi ahınümbe hohoanımo ai hoafayo ra nindou dıdiyei ranahandı hoarehındeihı süngumbırı-hindamboane. Ranımboane asu nindou mamamboa ıgırı hoafındıhi ro mbumund-anahı mbüsü, ıga wanı. Asu nindou munğuambo Godındı hımboahü hüti-anei ra nafuimbohunda ahınümbe hohoanımo engoro.

20 Nga ahınümbe hohoanımo süngufembo ranınambo ıgırı nindou mamımbo amboanı Godındı hımboahü nindou mbumund-anahı mbüsü. Ahınümbe hohoanımo ranai ahandı ratüpuri sıheftı hohoanımo moaruwai nafuiyamunı randühane.

Anıhondümbofe süngu nindou ai Godındı hımboahü mbumund-anei

21 Nga hapondanि ana God ai ahanti nindoumbo mbumund-anei ehu hohoanimo ranana ai weindahि tüküfemboane. Nga asu ranि-moatükuni ra sapo ahinümbi hohoanimo menjoro ranि-şüngupoanि tükümefeyosi, nga ahinümbi hohoanimo ranijo Godindi hoafि hoafiyomo-rundeimbi ranai-amboanि ranि-moatükuni ranahambo weindahि ru masihoemo.

22 Godindi-mayo mbumundi hohoanimo ranana ndahurai-ane: Nindou munjuambo didiyei ai Sisas Kraisimbo anihondümbo-arihori, ranaheimbo God ai nindou mbumund-anei ehu ahei anihondümbofe hohoanimo ranimbo-hündambo. Nga nindou ranai ngorüpoaniyombo-yopoani.

23 Wanि, nga nindou munjuambo moaruwai hohoanimo-yeimboanei asu mbumundi sürühoeimbi hohoanimo God ai siaoayu ra mbonimbo-rihümündimboanei.

24 Nga asu God ai aheimbo moanihipoamboarandüri. Ranimboyu asu ai nindou ranaheimbo aboedi mbumund-anei mehundüri sapo Krais Sisas ai aheimbo aboedambo-mareandüri ranahandi süngu.

25 God ai Krais ahamoya, ahanti horि ranai pindowohü-animbo nindou didiyei ahambo anihondümbo-arihori ranai moaruwai hohoanimoayei ra popoaimbi-ramindürämboane yahu hayamboyu. God ai ranि-moatükuni ramareandi ra ahanti hohoanimo moani mbumundi hamindi hondayo ra nafuimbohunda ramareandi. Nga horombo ana nindou ai moaruwai hohoanimomayeisि, nga

God ai ranī-moatükunt ranahambo hīnīngirou safī hīfandandūhi asu ai moai nīmai ranī-moatükunt ranahambo sīmborī tīnjīrifō saimbo hohoanīmoyu.

26 Yīnī, ai Sisasīmbo maserü ra haponda ndanambe ana ahandī mbumundī hohoanīmo ra weindahī nafuimbo-hündamboyo. Ranī sūngumboane ro fīfirīhundi ra God ai ahandīhoarī mbumundī hamīndī hond-ani asu nindou düdi ai Sisasīmbo anīhondümbo-arīri ranahambo seana nindou mbumund-anafī yahu arandī.

27 Asu refe ana, nīne-moatükunt ranahambo sīhīrī borīmandefī habodefa? Ngīrī moanī borīndefī. Asu nīmboe ranī-moatükunt rana? Ranī mbumundī moatükunt ra sapo ahīnūmbī hohoanīmo menjoro ra sūngufembo-hündamboyo? Wanī, ḥga sapo sīhīrī anīhondümbo-arīhundi ranīmbo-hündamboane.

28 ḥga sīhīrī ana ra fīfirīhundi, nindou moanī anīhondümbo-arīhindī ranaheimbo-anīmbo God ai nindou mbumund-anei mbüsümbui, ḥga ahīnūmbī hohoanīmo ra sūngufembo ranīmbo-hündambo ngīrī randearü.

29 Asu nīmboe rana? Asu God ai Suda-yei God yangīrīyu? Asu nindou ḥgorū sīrīhündīyei God kameihīyu? Yīnī, God ai nindou ḥgorū sīrīhündīyei God amboan-ani.

30 God aiana moanī mamani. Ranīyu hayambo ranani Suda sapo ai ahei fihoeari karīhi tīrīhehi arīhündī ranai anīhondümbo hohoanīmo sūngu aheimbo nindou mbumund-anei mbüsümbui. Asu nindou ḥgorū sīrīhündī sapo ai ahei fihoeari kefe tīrīhefekoate ranai anīhondümbo

hohoanimo süngu aheimbo amboa nindou mbumund-anei mbüsümbui.

³¹ Asu sīhīri ranī anīhondümbofe hohoanimo ranambo sapo ahīnūmbī hohoanimo menjoro ra moanane sefai? Ai ra wanī! Nga ahīnūmbī hohoanimo ahandī nīmīndī ra ḥgīnīrī-humündefühanefti.

4

God ai Abrahamimbo nindou mbumund-anafī mehundo

¹ Asu sīhīri sīhefti amoao Abraham ranahambo nūnjug mambīsefa?

² Abraham ai nīne aboedī moatükunī ratüpürīmayu ranahambohunda God ai ahambo nindou mbumundi aboed-ani mbehu-mbonana, asu ranīmbo-hündā borīmbomayu-hündīyosi. Nga ranīmbo-hündā Godindī hīmboahü ḥgīrī borīndu.

³ Nga Bukambe hoafī ranai yare hoafīyowohü yahoya,

'Abraham ai Godīmbo anīhondümbo-marirī ranīmboyu asu God ai ahambo nindou mbumund-anafī mehundo ahandī anīhondümbofe hohoanimo ranī-süngumbo wambo,' meho. *Stat 15:6*

⁴ Sīhīri fīfirīhundi ra, nindou ai nīne ratüpuri ratüpuryayu ana, ai ranī takīnī kakī semündüh-ani. Ahandī kakī ra moanī sabudowanī semündühüyupoanī, nga sapo ai ratüpürīmayu ranī takīnīmbo asabudo-ane.

⁵ Nga asu nindou düdi ai ahandī ratüpuri ranahambo hohoanimo-kōate-yuwohü asu ai moanī God sapo nindou hohoanimo

moaruwaimbü aheimbo nindou mbumund-anei
ehu ranahambo anihondümboarirı ana, asu ai
ahandı anihondümbofe hohoanımo ranahambo
mbumundi hohoanımo-ane yahu arandı.

6 Nindou rahurai-ane God ai ahambo
mbumundi nindou-ani ehu, Ngä moai ahandı
ratüpürimbohunda, nindou ranai hihifit-
hififümbi nindou-ani yahu. Ngä Defit amboa
ranahambo hoafimayu.

7 Ai yare hoafiyuhü yahuya,
'Nindou ai hihindi hohoanımoyeianı asu God ai
amboawiyei yahuhü ahei moaruwai ho-
hoanımo ranahambo gabudareandı,
nindou ranai ana hihifit-hififümbi nindou-
anei.

8 Nindou ai moaruwai hohoanımoyuwani asu
Adükari ai ranahambo hohoanımokoate-
ayundo ana,
nindou ranai hihifit-hififümbi nindou-ani,'
Buk Song 32:1-2

mehu.

9 Sapo hihifit-hihifit hohoanımo ranahambo Defit
hoafimayu ra, nindou fihoearı kefe tırıhefe ho-
hoanımo sünjurundeimbı ranaheimbo yangırıyu
hoafimayu? Wanı. Ngä nindou fihoearı kefe
tırıhefe hohoanımo sünjufekoate-ayei ranahe-
imbo kameihıyu ai yare hoafimayu. Ngä
sıhırı rarıhu fırırhundi ra, God ai Abrahamındı
anihondümbofe ra hoeireandanı mayoa ahambo
nindou mbumund-ani mehu, asefi.

10 Ngä nüngusümboanıyo ranı-moatkunı ra
ahambo tükümfeyowa? Abraham ai ahandı
fihoearı ra kefe tırıhefekoate-yuwambeyo asu
kare tırıhai hayamboyuwambeyo God ai ahambo

yare hoaf̄mayundo ra? Sapo ai fihoeari kefe t̄rihefekoate-yuwambeyo, ḷga sūŋgunambo-yopoan̄t.

¹¹ Ai ahanti fihoeari ra kefe t̄rihefekoate nūŋguambe Godimbo anhondümbo-marira asu God ai ahamboya se nindou mbumund-anaf̄ mehundo. Ra naſuimbohündə God ai ahambo fihoeari kefe t̄rihefe hohoan̄mo masagado. Ran̄imboani Abraham ai mun̄guambo nindou moai fihoeari ahei ra kar̄hi t̄rihehindisi, ḷga asu ai Godimbo anhondümbo-ar̄ihori ranahei amoao amboanayu. Ran̄imbo-hündamboyo asu God ai aheimbo amboan̄t se nindou mbumund-anei mehundüri.

¹² Nindou b̄idifir̄t̄ ai fihoeari kar̄hi t̄rihehindeimb̄ yangir̄t̄-yeipoan̄t̄, ḷga anhondümbo-r̄ihindeimb̄ kapeih-anei asu sihefi amoao Abrahamind̄ anhondümbofe hohoan̄mo sūŋgur̄hi ar̄ihünd̄t̄. Asu horombo Abraham ahanti fihoeari kefe t̄rihefekoate-yuambe anhondümbo-mareandi ran̄i-sūŋgumefundi ran̄imbo-hündamboani ai ahei amoao-ayu.

*Godind̄i horombo hoaf̄ ra mun̄guambo
anhondümbo-r̄ihindeimb̄-yafe-ane*

¹³ God ai Abraham asu ahanti amoao mami ranaheimbo hif̄t̄ mun̄guambo ra ndahandürimboyah̄ yahuhaya horombo hoaf̄mareandüri. God ai ahambo ran̄i hoaf̄ ahinümb̄t̄ hohoan̄mo sūŋgufembo ran̄i-sūŋguyopoan̄t̄ ai horombo hoaf̄mareand̄t̄. ḷga Abraham ai Godimbo anhondümbo-mariramboyu asu God ai nindou mbumundani mehundo. ḷga ran̄i-sūŋgumboyu ran̄i-

moatükunt semindimbo God ai horombo hoafit
ra hoafitmeindo.

14 Sapo nindou ai ahinümbi hohoanimo ra
sünguri-hündeimb-mayei ai yangir Godind
muñgu-moatükunt ra asahümundi ana, asu
anihondümbo hohoanimo ra moani ningombo
nou-ane. Asu Godind horombo hoafit
ranamboanit yafui hoafit yangir nou-ane.

15 Sapo ahinümbi hohoanimo ra yangorühi
asu Godind nginindiyowohü tñjirifo saimbo
hohoanimo ai-amboa yangoromboane. Nga asu
ahinümbi hohoanimo ra yangorikoate-yowohü
asu ngiri nindou ai ahinümbi hohoanimo rana-
hambo süngufekoate-aye mbisefit hoafindeft.

16 Ranimboane asu ranit-moatükunt
ranahambo sapo God ai saimbo horombo
hoafitmareandit ra anihondümbofe
hohoanmomayo ranit-süngu tükefeyo. Ranimbo-
hündambo-animbo ranit-moatükunt ra sapo
ahandit hipoambofe hohoanmomayo ranit-
süngu yangir-ane tükefeyo. Nindou didiyeti sapo
ahinümbi hohoanimo ranahambo sünguarhind
ranaheimbo yangiriyopoanit, nga nindou
sapo anihondümbo-arihindi ana, Abraham
ai anihondümbo-mareandit nou ai-amboanit
ra ndahümündimboyeist. Abraham ai ana
muñguambo siheft amoao nahurai-ani.

17 Ranijo Bukambe hoafit ranai yare
hoafitowohü yahoya, ‘Ro sihambo afinti hifit
hifit nindou ranahei amoaoombeyafa sahehea
hiniñgi-maríheaninti,’ meho. Ranijo ranit hoafit
ra anihond-ane nimboe sapo God ahandit hoari
hoafitmayu. Abraham ai Godimbo anihondümbo-

mariri ranai-ani nindou yifihündi yaŋiri botire asu nne-moatükunt muŋguambo tüküfe koate ra ahanti hoafit sūŋgu hoafit yaŋiri moanit aimbore tüküfe arandi.

18 God ai Abrahamimboya, ‘Sihafit amoao mamit ana tapuiyowa ŋgirit kikindeandit,’ mehundo ra ai moai fifireandit nüngunde ranit-moatükunt ahambo tükümändife. Nga Abraham ai ranit hoafit ranahambo himboriyu haya Godimbo anihondümbo-rirühi himbomayu hu. Ranimboane asu nindou afinti hifinti ranahei amoao tüküme fiyu God ai yare hoafimayu nou.

19 Abraham ai ndeara 100 himbanit boagiri safiyusit, nga asu Godimbo anihondümbo-fimbo hohoanimo ranai moai warambe hoafirerit ahanti fi ranai ndeara akimti yifimbo yaŋiriyowambe ra. Asu ahanti nimorehi Sara amboanit ahanti fi ra ndeara boagiri-yowohü wambo ŋgirit nimori wakindamitndo.

20 God ai Abrahamimbo mamit moatükunt ndahandomboyahit yahuhaya horombo hoafimendu ranimbo moai yimbumbore hohoanimoyu, nga Godimbo ŋginindit anihondümbo-rirühi aboedani mehu.

21 Raniyu ai nne hoafit God ahambo randiheamboyahit mehu ranimbo anihondümbo ai randeambui yahuhaya himbomayundo.

22 Ai yare hohoanimomayu-wamboyu asu God ai ahamboya, ‘Seana mbumund-anafit wandit himboahü,’ mehundo.

23 Baiborambe yare hoafiyowohü yahoya, ‘God ai ahambo nindou mbumund-anafit wandit himboahü,’ mehu ra Abraham ahambo yaŋiri

hamindî hoafiyumbo-yupoani, nja wanî.

24 Nga ranî hoafi ra sîhefimbo kameihiyu hoafimemuni. Sîhîri sapo God Sisas sîhefi Adükari ranahambo yifihündi botimariri ranahambo-anîmbo anihondümbo-ndihurimboane. Rananimbo asu God ai sîhefi anihondümbofe hohoanîmo ranahambo hoafinduhuya ranî anihondümbofe ranana mbumundi hohoanîmo nou-ane mbüsümbui.

25 God ai Sisas ranahambo hifit ndanîhü yifimbohunda koamarîherü ra sîhefi moaruwai hohoanîmo ranahambo gogorî-hefembohündamboyu. Asu God ai asükaiyu yifihündi botimariri ra sîhefimbo wandi himboahü nindou mbumund-anei yahombohündamboyu botimariri.

5

God ai sîhefimbo nindou mbumund-anei ehumuni

1 Sîhefi anihondümbofe hohoanîmo ranîmbohündambo God ai sîhefimbo nindou mbumund-anei ehumuni. Ranane asu haponda sîhîri sîhefi Adükari Sisas Kraisindi sünge-anefi Godbabidimbo aboedi-aboediyahumboayefi.

2 Sîhefi anihondümbofe hohoanîmo ra Adükarinidi süngeyoy nafit menjorowa sîhîri Godindî moanî hipoambofe ranambe kefoehu anîmboefi. Rananefi asu sîhîri God ai sîhefimbo semindimunanî asu ahandî surühoeimbî himboamupui-randeimbî ranahambo semindimbo anihondümbo-rihundühi hîhîfi-hîhîfiyefühi himboayefi.

3 Asu ranahambo yaŋgiriyefipoani hihifi-hihifiyefi arihundi, nga wanı. Nga nıne tıñırifo sıhefimbo-so tükefeyo ranahambo kameihanefi hihifi-hihifiyefi arihundi. Nga sıhiri fıfirihundi tıñırifo tükefeyomunı ranai moanane yaho hohoanımo ra sünguareandi.

4 Asu moanane yaho hohoanımo ra ɳgınındı nıñgombo hohoanımo sünguareandi. Asu ɳgınındı nıñgombo hohoanımo ra Godimbo anıhondümbo himboyondombo hohoanımo sünguareandi.

5 Asu sıhiri rarıhu yahurai anıhondümbo himboayefi hefi ana, asu ɳgırı ɳgusüfoambe moaruwaindamuntı, sapo God ai sıhefimbo Yifiafı Aboedı semuni mbura ranı-süngu ahandı-mayo ɳgusüfo pefe hohoanımo ra sıhefi ɳgusüfoambe botımareamunı wambo.

6 Nga horombo sıhiri ɳgınındı nıñgokoate-yefambe ranı-sımbaanı God ai kamafoareandi nindou ahambo daboadı hihirıhi-rıhündelimbı ranaheimbohunda Krais ai yıfımayu.

7 Nindou mbumundi hohoanımoyeimbı amboanı ɳgırı ahambohunda yıfımbı hohoanımondu. Nga nindou mamamı ai nindou ɳgorü aboedi-mayu ranahambohunda yıfımbı hohoanımomandüyo asu wanımandüyo.

8 Nga asu sıhiri moaruwai hohoanımo süngu yaŋgırı süngurıhundühi nımbœfambe Krais ai sıhefimbohündambo yıfımayumunı. Ranınambo asu God ai sıhefimbo ɳgusüfo pamareamunı ra nafuiyumunı arandı.

9 Ranana asu haponda Kraisındı horı ranı-

sǖngu God ai s̄ihefimbo ai mbumund-anei ehu ana, asu s̄ihiri f̄ifirihundi ahandi sǖngu Godindi hürütü ranambeahindi aboedambo-ndahumboyefi.

10 Horombo ana s̄ihiri Godindi hürütümbiyefi, n̄ga asu hapondan i ana Godindi N̄morit yifimayu ranis-sǖngumboyo God-babidi n̄gunindimbore hinin̄ḡimareamuni. Asu haponda s̄ihiri ahandi yifi sǖngu ndarihu Godindi n̄gunindayefi ana, s̄ihiri f̄ifirihundi ra ahandi yangiri nīngombo hohoanimo ranis-sǖngu aboedambo-ndahumboyefisi.

11 N̄ga asu rani yangiri yopoani, n̄ga s̄ihiri s̄ihefi Adükari Sisas Kraisindi sǖngu Godimbo hihifi-hihifiyahu-ndowohanefi. Ranahandi sǖngu s̄ihefimbo Godindi n̄gunindimbore hinin̄ḡimareamuni.

*Adam ai yifi hohoanimo nimindihüy
asu Krais ai yangiri nīngombo hohoanimo nimindihüy*

12 Nindou mami ranahandi sǖnguyo hohoanimo moaruwai ranai hifi ndanihü tükümeffeyo. N̄ga moaruwai hohoanimo ranai yifi yorambo hohoanimo ranis dibore tükümeffeyo. Ranayo asu yifi hohoanimo ranai munquambo nindou ranaheimbo-so tükümeffeyo sapo munquambo nindou moaruwai hohoanimomayei ranimbo.

13 N̄ga ahinümbi hohoanimo tüküfeckoate-yowambe moaruwai hohoanimo ranai hifi ndanihü menjoro-ane. N̄ga asu ahinümbi hohoanimo yangorikoate-yowambe ana,

moaruwai hohoanimo耶ianि ra moai ranahambo hoafि yaŋgorि randi.

14 Nga anihond-anesi, horombo Adam ai nüŋguwambe peyo haya ho-hombo Moses nüŋguwambe tükümeffeyo ranambe ana munjuambo nindou ranaheimbo yifimbo hohoanimo ranai hifandimaranduri howa yiftsafimayei. Nindou b̄diftri Adam moaruwai hohoanimomayu ai moai rahurai rahindisi, nga aheimbo yifimbo hohoanimo ranai hifandimaranduri.

Adam aiana Nindou sünguna tüküfemboayu ahandi sisami nahuraiyu ramefiyu. Nga asu nindou yimbu ahafandi hohoanimo ra ngorüpoani ngorü-poani mboyo.

15 Nga Godindi moani saimbo moatükunি ranana Adamindi moaruwai hohoanimo rahurai simogodiyopoani, nga wanı. Nga nindou mami ahandi moaruwai hohoanimo sünju nindou afindi yififyei marihundi. Nga asu Godindi moani hipoambofe hohoanimo, moaruwai hohoanimo ra afindi ngasündareandi. Nga Nindou mami Sisas Krais ahandi moani hipoambofe hohoanimo sünju moani saimbo moatükunि nindou afindi ranaheimbo tüküfe marandi.

16 Ranane asu Godindi moani sai moatükunि asu nindou mami ahandi moaruwai hohoanimo ra ngorü-poani ngorü-poani reamboayo. Nga nindou mami ahandi hohoanimo moaruwai ranahandi süngyo God ai nindou aheimbo papi-hoafirirühi aheimbo hüti-anei mehu. Nga asu Godindi moani sai moatükunि ranahandi süngyo nindou hohoanimo moaruwai afindi ramarihindisi, nga asu God ai aheimbo nindou

mbumund-anei wandi h̄imboahü mehündür̄i.

¹⁷ Nga sapo nindou mami ranahandambohündi ahanti moaruwai hohoanimo s̄ungu yif̄i hohoanimo ranai tükife haya h̄ifandarandür̄i. Nga asu nindou d̄id̄yei Godind̄-mayo moani h̄ipoambofe af̄indi saf̄ ranane asu ahanti moani sai moatükunt̄ sa po mbumund-anei ehu hoaf̄ ranane ra asahümündi ranai yanğıri nimboeimbo h̄ibadıhümboyei.

¹⁸ Ranane asu nindou mami ahanti moaruwai hohoanimo ranımbo-hündə mun̄guambo nindou ranaheimbo God ai se hütiyei, nga ranımbo-hündə moaruwai-mbeyeiamboane mehu hoaf̄ ra tükümfeyondür̄i. Mare yahurai-ane Nindou mami ahanti mbumundi hohoanimo ranımbo-hündə mun̄guambo nindou ranaheimbo Godind̄ h̄imboahü se mbumundi nindou-anei hoaf̄ ranane asu yanğıri nı̄ngombo hohoanimo-ane mun̄guambo tükümfeyondür̄i.

¹⁹ Nindou mami ai Godind̄ hoaf̄ s̄ungufekoate-mayu asu ranımbo-hündə nindou af̄indi ranai hohoanimo moaruwaiyeimb̄i tükümhindi. Mare yahurai-ane Nindou mami ai Godind̄ hoaf̄ s̄ungure haya asu ranımbo-hündə nindou af̄indi ranai Godind̄ h̄imboahü hohoanimo mbumundiyeimb̄i nindou tükündahimboyei.

²⁰ Ahı̄nümb̄i hohoanimo moaruwai hohoanimo ratüpuri af̄indi tüküfembohündə tükümfeyo. Nga asu moaruwai hohoanimo ranai af̄indi tükümfeyo-wamboyo Godind̄ moani h̄ipoambofe hohoanimo ranai af̄indi hamındi tükümfeyo.

21 Asu hoafि ra rahurai-ane, horombo moaruwai hohoanimo ranai nindoumbo hifandimarandüri asu ranı-sün̄gu yifи hohoanimo tükümfeyondüri. Mare yahurai-ane haponda Godındı moanı hipoambofe hohoanimo ranai nindoumbo hifandırandüra ranı-sün̄gu nindou Godındı hmboahü mbumundi tükehindi. Ranıhünd-ane yanğırı koadürümbo anımboei sıhefi Adükari Sisas Kraisındı sün̄gu.

6

Moaruwai hohoanimo sün̄gumbo yifimbo nahurai-mayefi, ḡa Kraisındı sün̄gu yanğırı anımboefi

1 Asu refe ana sıhırı nün̄gu mambısefa? Sıhırı moaruwai hohoanimo ranı yanğırı randıhu njefa Godındı moanı hipoambofe hohoanimo ranai afındı tükümbifeyo-wamboane, mbısefi hoafımandefiyo?

2 Ranı-moatükuntı ra ai ḡıgırı randıfeyo, ḡa wanı! Sapo sıhırı moaruwai hohoanimo ranahambo yifи nahuraimayefi. Asu nün̄gundihi moaruwai hohoanimo ra sün̄gumandıhi njefa?

3 Sıhırı Sisas Krais-babıdı nımboefımboyefi himonı hundırımayefi ra. Ranana asu sıhırı ai-babıdı yifımayefi ra se moai fífırıhindıyo?

4 Sıhırı himonı hundırımayefi ra ai-babıdımbo yifıyefa asu ai-babıdımbo masamboareamunı nou-ane. Ranımbo-hündambo Apendi ḡıgnındı afındı ranınambo Kraisımbo yifıhündı botımarırı yahurai-ane

asu sīhīrī amboanī sīmborī hohoanīmo yaŋgīrī sūŋgundīhumboane.

5 Sīhīrī ai-babīdī māmī yīfīmayefī sapo ai yīfīmayu nou. Ranana asu sīhīrī ai-babīdī māmī yīfīhündī botīndahumboane ai botīmefiyu nou.

Sīhīrī Krais-babīdī yaŋgīrī nīmboemboyefī

6 Asu sīhīrī fīfīrīhundi nda, sīhefī wamīndafī hohoanīmo ra ai-dībo nīmī keimbī karīhendeimbī fīhī yīfīmayo, moaruwai hohoanīmo sapo sīhefī fiambe hoangohü ratūpurīyo arandī ra ahandī nīgīnīndī ra raguanambo-fembohündā. Asu ranīmbohündambo nīgīrī sīhefīmbo moaruwai hohoanīmo ranai hībadamuni ngo.

7 Nīga nindou düdi ai yīfayu ana, asu moaruwai hohoanīmondi nīgīnīndī ranahambo aboedambofīhī-ani.

8 Asu sīhīrī Krais-babīdī yīfī-yefeimbīhündī nouehundi ana, ranī-moatükuntī ra sīhīrī anīhondümbo-rīhu fīfīrīhumboanefī, ranana awi sīhīrī ai-babīdī yaŋgīrī nīmboemboyefī.

9 Krais ai yīfīhündī botīfī hayambo wambo asükaindu nīgīrī yīfindu. Asu yīfīmbo hohoanīmo ranai nīgīrī ahambo ahandī nīgīnīndīnambo hībadirī ngo. Nīga sīhīrī ranī-moatükuntī ranahambo fīfīrīhumboanefī.

10 Sapo ai munjuambo moaruwai hohoanīmo ra hīfīnambofembo mamīmbo yaŋgīrī yīfīmayu. Nīga asu haponda ai yaŋgīrī anüŋgu ranīmbo kameihīyo. Nīga haponda ai yaŋgīrī anüŋgu ranana God-dībo-ani anüŋgu.

11 Mamî ranî-süngumbo-anîmbo se sîhei fimbo hohoanîmondei, se moaruwai hohoanîmo ranahambo yifîmayei nou asu ahandî ñgînîndî hoarehî moai nîboadei hei, ñga wanî. Nga se sîhefi Adükari Sisas Krais ahandî süngu Godbabîdî yangîrî anîboadei.

12 Rananîmbo asu se sîhei yifîyo-randeimbî fi ra moaruwai hohoanîmo ranai hîbadarümboe, ñga yowanî. Moaruwai hohoanîmo ranai sîheimbo hühündeuranî asu se sîhei wamîndafî hohoanîmo ahandî yifîri moaruwai ranahambo süngundîhimboyei, ñga yowanî.

13 Asu se sîhei fi mamî bîdifîrî amboani moaruwai hohoanîmo ranahambo hînîngîndowandanî ndemîndîmboe. Mamîkarî hohoanîmo moaruwai fîfanîngareimbî ra refembohûnda hohoanîmondeimboyei. Nga se sîheihoarî Godîmbo ndahûndo sapo se nindou yifîhündî botifi yangîrî anüngu nouanei. Asu sîhei bîdifîrî fi munguambo ra ahambo hînîngîndîhindo mbumundi hohoanîmo refembohûnda.

14 Nga moaruwai hohoanîmo ranai sîheimbo hîbadarü ñgomboe, ñga yowanî. Nîmboe sapo ahînîmbî hohoanîmo ahandî hoarehî se moai nîboadei, ñga se Godîndî moani hîpoambofe hohoanîmo ranahandî hoarehî anîmboei.

Sîhîrî ana mbumundi hohoanîmondi moani ratüpuriyefî-rîhundeimb-anefî

15 Ranana asu sîhîrî ra nüngumandahuwa? Haponda sîhîrî ahînîmbî hohoanîmo menjoro ranî hoarehî nîngokoate, ñga sîhîrî Godîndî moani hîpoambofe hohoanîmo ranî hoarehî

animboefi. Asu ranimbo-hündə s̄ihiri ra moaruwai hohoanımondefi mandıhundiyo? Ranı hohoanımo ra s̄ihiri n̄giri randıhundi, n̄ga wanane!

16 Se nindou n̄goründi hoarehi n̄boadeimbo ahandı hoafı himborayeı ana, asu se ahandı moanı ratüpuriyeı-rıhundeimbı nahurai-aneı. Asu se moai ranımbo fıfırıhindıyo? Se moaruwai hohoanımondı hoafı sünguarıhündi ana, asu ranımbo yıfındeimboyeı, n̄ga se Godındı hoafı sünguarıhündi ana, asu ranımbo ahandı himboahü mbumundi n̄mandeimboyeı.

17 Yıni, horombo ana se moaruwai hohoanımo ranahandı moanı ratüpuriyeı-rıhundeimbı nindou manımboei-aneı. N̄ga asu hapondanı ana se anıhondü yamundıfe hoafı masahümündi ra s̄hei munjuambo hohoanımo ra süngurıhindühaneı. N̄ga ranımbo-hündambo-anımbo God ahambo hıhıfındıhurımboane!

18 Seana moaruwai hohoanımondı n̄gınındı ranambeahındı aboedamboyahi hehimboane asu mbumundi hohoanımo ranahandı ratüpuriyeı-rıhundeimbı nindou-yahimboaneı.

19 Ranı hoafı ranai himborımbo s̄heimbo tınjumb-ane ranımboane asu ro moanı nindou s̄hefi hohoanımonambo ndarıhe hoafayahandüri. Horombo ana s̄hei fi ra moaruwai hohoanımo refembohündə rarıhi hıníngırıhi hehimbo moaruwai hohoanımo ra rasüngumarıhi hei. Mamı yahurai-ane hapondanı ana s̄hei munjuambo fi ra randıhi hıníngındıhindı mbumundi hohoanımo asu sürühoeimbı hohoanımo refembohündə.

20 Horombo se moaruwai hohoanımo

ranahandı ratüpuri moanı ratüpuriyeiambe se moai aboedı mbumundı hohoanımo ranahandı ratüpuriyei-rıhündedeimbı nıboadei.

²¹ Amoanıngeimbı moatükunı se ramarıhında ra-süngumbo asu nıne moatükunı aboedı tükümefoyowa? Hohoanımo ranıhündı yıfı yanğır-anę tükefe arandı.

²² Nga hapondanı ana se moaruwai hohoanımo ranambeahındı aboedamboyahi tüküyahı hehi Godındı moanı ratüpuriyei-rıhündedeimbı yanğırı nindou tüküyahimboanei. Hohoanımo ranıhündı se sürühoeimbı hohoanımo sahümündi asu yanğırı koadürümbo-koadürümbo nıngombo hohoanımo ra tüküfeyondürü arandı.

²³ Nga moaruwai hohoanımo ra ahandı ratüpuriyei-rıhündedeimbı ahei ratüpuri süngu ranı takını sagadüri arandı, sapo takını ra ai yıfı hohoanımo ranane. Nga asu God ai moanı sıhefımbı sai arandı ahandı moanı saimbo moatükunı ra sapo yanğırı koadürümbo nıngombo ranane, sıhefı Adükarı Sisas Kraisındı süngu.

7

Simborı hohoanımo süngufe

¹ Wandafı mami, ro haponda nını hoafıyo hoafımbı sa heheamboayahı nda, se fífırıhimboanei sapo seana muñguambo hífınındı ahınümbı hohoanımo mengoro ra fífırıhi hehimbo wambo. Nindou ai yanğırı nünguambe yanğır-anę ahınümbı hohoanımo ranai ahambo hífandırırı arandı. Nga nindou

ai yifinduwani, ahinümbo hohoanimo ranai ana
ηgiri asükaindo ahambo hifandindri.

² Mamit moatükunti yahurai-ane, nimorehi
mamit ai ahandi nindowenih anüngu ana,
ahinümbi hohoanimo ranai ahambo ahandi
nindowenih ra-dibo kikihiramindoani ai moani
ahandi nindowenih-dibo yangiri ningomboane.
Nga asu ahandi nindowenih ai yifayu ana, asu
ahinümbi hohoanimo nindowenih ahandi ranidbo
kikihimaramindo ranai ranit hohoanimo
ranambeahindi hininqireamboane.

³ Ahandi nindowenih nünguanit nindowenih
ηgorü-diboeffeyo ana, nimorehi ranahambo
nindowenih birabiriyoyo-randeimb-ane mbisei.
Nga asu ahandi nindowenih ranai yifayuwanit,
nimorehi ranai nindowenih ηgorü aserimindo
ana, ai nindowenih birabiriyohi-yopoant,
sapo ai ahinümbi hohoanimo menjoro
ranambeahindi hininqire tüküfe hayambo
wambo.

⁴ Wandafit mami, mare yahurai hohoanimo
ane siheimbo-so amboani engorondüri. Seana
Krais-babidi niboadei hehi asu ranimbo-
hündä ai-babidi yifimayeit nou. Raninambo
asu ahinümbi hohoanimo ranai siheimbo
moai kikihira-mündündüri. Ranimbo wambo
asu se hapondanit ana nindowenih ηgorü
sahorimindeimbo nahurai-anei sapo God
ai yifihündi botimareir-ane sihiri aboedi
hohoanimo ra süngefemböhündä.

⁵ Nga horombo sihiri wamindafit hohoanimo
ranambe nimboefambeyo ahinümbi hohoanimo
menjoro ranai sihefi findi moaruwai hohoanit
hohoanimo botreamuna asu sihiri raninambo

moaruwai hohoanimo ratüpurit aho ra rarihu marihundi. Asu hohoanimo ra yifti hohoanimo yanjir-aner yare marandi.

⁶ Nga asu hapondanambe ana sihiri yifityefi mburihumbo ahinumbi hohoanimo kikihamindimuni maningo ranambeahindi hininjirithumboanefi. Ranimboane asu hapondani ana sihiri moai wamindafi ahinumbi hohoanimo suru paru masihemo ranisungurihu ratüpuriyefi, nga sihiri Yifiafindi-mayo simbori hohoanimo ranisungurihu ratüpuriyefi arihundi.

Moaruwai hohoanimo ai sihefimbo moaruwaimbo-mareamuni

⁷ Asu ranimbo sihiri nüngumambisefa? Ahinumbi hohoanimo ra moaruwai hohoanimo? Ranana ai wanit! Nga ahinumbi hohoanimo mengoro ranaiyo wambo moaruwai hohoanimo ranahambo hoafiyowohü nafuimendira ro fifirimaritheandi. Rani-moatükunii ra yahurai-aner: Ahinumbi hohoanimo ranai hoafiyowohuya, se nindou ngorundi napo hohoanj-ndowamboyafi, hoafiria nafuiyondirihü hoafiyondirikoatembe-mbonana, asu ro ngoridi nindou ngorundi napo hohoanjfe hohoanimo ranahambo fifiritheandi.

⁸ Nga moaruwai hohoanimo ranaiyo ahinumbi hohoanimo hoafiria ranisungu nafiria ranahambo kokofoare semindii haya asu ai wandi ngeusüfoambe mamikarambo hohoanjfeimbii hohoanimo ranahambo botire marandi.

AhİNÜMBİ hohoanimo ranai yangorikoate-mbembonana, asu moaruwai hohoanimo ranai NGİRİ NGİNİNDİYO.

⁹ Horombo ana ro ahİNÜMBİ hohoanimo ra fİFİRİFEKOATE-YAHAMBE yançırıaboedî manimboahi. Nga asu ahİNÜMBİ hohoanimo hoafı ranai tüküfihüyo wambo-so, moaruwai hohoanimo ranai yançırıbotife maninjowa asu ro yifiyambo nahuraimayahı.

¹⁰ Asu ahİNÜMBİ hohoanimo ranai nindou yançırı nİNGOMBO hohoanimo saimbo ra nİMİNDÜHİYO, nga asu ahİNÜMBİ hohoanimo ranı-süngu moai yançırı nİNGOMBO hohoanimo sai-randı, nga sİhafı moaruwai hohoanimo süngu yifindafı yaho marandı.

¹¹ Nga moaruwai hohoanimo ranai ahİNÜMBİ hohoanimo hoafı ranı-süngu ahambo kokofoare masemindo ranahandamboy o hoafı ranai wambo yirimo-marandıra asu ro ranı-süngumarıheanda wambo moaruwai hohoanimo ranai hifokoa-mareandıra ro yifiyambo nahuraimayahı.

¹² Nga asu ahİNÜMBİ hohoanimo menjoro ranai ana Godındı-mayo-ane. Asu ahİNÜMBİ hohoanimo hoafı ranai-amboanı Godındı-mayo wambo mbumundiyo haya aboed-ane.

¹³ Nga asu ahİNÜMBİ hohoanimo aboedî ranai wambo ramareandıra ro yifiyahai? Ai ra wanı! Nga moaruwai hohoanimo aboedî moatükuntı süngu ramareandıra yifimayahı. Asu ranınambo moaruwai hohoanimo ai moaruwai hamındı moatükun-an e ra weindahımefeyo. Ranımboane asu ahİNÜMBİ hohoanimo ranı-

sǖngu s̄ih̄ri ndond̄ihu f̄fir̄ind̄ihumboane, moaruwai hohoan̄imo ranana ai mūnguna moaruwai ham̄indi moatükun-anē.

Moaruwai hohoan̄imo ai sihefi hohoan̄imo ranahambo kikiham̄i-ndimboane

¹⁴ S̄ih̄ri f̄fir̄ihundi, ah̄inümbi hohoan̄imo ranana Godindi moatükun-anē. Nga asu roana sǖmbuyo-randeimb̄i fiambeahindi nindou-anah̄i. Ranalah̄i asu moaruwai hohoan̄imo ahandi hoarehi n̄imboamboyah̄i ahandi moanī ratüpuriya-r̄ihandeimb̄i-mayah̄i.

¹⁵ Roana ratüpuryah̄i ranahambo f̄fir̄iheandühi-yah̄ipoanī, nga wan̄i. Nga ro hohoan̄imo refembo yifirayah̄i ra moai rar̄ihe r̄ihandi. Nga hohoan̄imo yiboarukoayah̄i ra asu ro rar̄ihe r̄ihandühanaḥi.

¹⁶ N̄ine-moatükunī ro refembo yiboarukoayah̄i ra rawariheandi. Asu ro rar̄ihe hoafiyahüh̄iya, ah̄inümbi hohoan̄imo ranana an̄hondü aboedane sa ar̄ihandi.

¹⁷ Asu ro ran̄i-moatükunī ratüpuriya ar̄ihandi ranana wandi-hoariyah̄ipoanī. Nga moaruwai hohoan̄imo wandi fiambe amaro ranai-anē moaruwai ran̄i hohoan̄imoyo arandi.

¹⁸ Ro f̄fir̄iheamboanah̄i, wandi fiambe ana aboedi hohoan̄imo moai n̄imaro, sa po wandi wamindaf̄i hohoan̄imo moaruwai ranambeahindi wamboanah̄i asahi. Nga ro aboedi hohoan̄imo ra refembo sa hehea hohoan̄imo-yahühanaḥisi, nga asu ro nḡir̄i ran̄i moatükunī ra randiheandi.

¹⁹ Ro aboedi mbumundi ratüpuri refembo sahehea hohoan̄imoayah̄i ranana asu ro nḡir̄i randiheandi. Nga asu n̄ine moaruwai

fifaninqarimbi hohoanimo ratupuri ro refembo moei-asahi ranane rarihe arihandi.

20 Ro moei saheimbi hohoanimo rawar*ih*eandi ana, ro wand*ih*oari-yah*ip*oani ran*i*-moatukuni ra rawar*ih*eandi, nga wani. Nga sapo moaruwai hohoanimo wand*i* fiambe amaro ranai-ane wambo yaro yahoani rawar*ih*eandi.

21 Ranane asu ro hoeir*ih*eandani nine hohoanimo aboedi ra refembo sa heheamboyahani, asu fifaninqarimbi, moaruwai hohoanimo amaro ra aboedi hohoanimo ranahambo semindi gigiranambore arandi.

22 Wand*i* hohoanimo ragu asanjoro ranai ana Godindi hohoanimo ranimbo yangir-ane sungsufembo hohoanimo ya habodarihandi.

23 Nga asu ro hoeir*ih*eandani hohoanimo ngoru wand*i* fiambe amaro asu ngoru hohoanimo ranai wand*i* fiambe ragu asanjoro ranidibo simbori-simboriyafe arinandi. Ranane asu wand*i* fiambe moaruwai hohoanimo amaro ranahandi ratupuri hohoanimo ranai wambo kikihamindindiri aningo.

24 Roana hihihi-hihihi koate nindou hamindanahi! Nindou didai wambo yifimbo hohoanimo ranambeahindi aboedambo-mandeandira?

25 Godimbo hihiifarihuni. Sihefi Adukari Sisas Kraisindi sungsug ai wambo aboedambo-ndeandirimbui! Asu ndanana moani wand*i* hohoanimo-ane: Roana yangiri Godindi hohoanimo ran*i* hoarehi animbaoahi, nja asu wand*i* wamindaf*i* hohoanimo ranai moaruwai hohoanimo ranahandi hoarehi nijgombo ahandi hohoanimo ratupuriyo ho arandi.

8

Yifiafi Aboedindı sün̄gu yangırı nı̄ngombo hoaf-anen da

¹ Ranı̄mboane asu haponda nindou dı̄dı̄yei Sisas Krais-babı̄dı̄ anı̄mboei aheimbo ana se hütiyei, ńga yı̄fı̄ndeimboyei yaho papı̄-hoafı̄ ra moai yangoro, ńga wanı̄.

² Ńga Krais Sisasındı̄ sün̄gu yangırı nı̄ngombo sai-randeimbı̄ Yifiafi Aboedindı̄ hohoanı̄mo ranai wambo moaruwai hohoanı̄mo-ane asu yı̄fı̄yorambo hohoanı̄mo-ane ranambeahındı̄ hümarı̄hendı̄ra aboedambo-meheandı̄.

³ Ahınümbı̄ hohoanı̄mo ranı̄mbo fifirifembo ranı̄-sün̄gu sı̄hı̄rı̄ moai moaruwai hohoanı̄mo ranahambo aboedambo-yahundī sa po wamı̄ndafı̄ hohoanı̄mo sı̄hefī ra ńgırı̄ ahınümbı̄ hohoanı̄mo ra sün̄gundı̄hündı̄, ńga ranı̄mbo wambo. Ńga asu ranı̄-moatükünǖ ra ahınümbı̄ hohoanı̄mo ranai ńgırı̄ randeandı̄, ranı̄-moatükünǖ ana God ai ahandı̄hoarı̄yu ramareandı̄. Sapo ai ahandı̄ Nı̄morı̄ mamı̄ koamarı̄heira nindou sı̄hı̄rı̄ moaruwai hohoanı̄moyefeimbı̄ sı̄hefī fi hı̄mboyimbü tüküfi manǖngu. Nı̄morı̄ ra moaruwai hohoanı̄mo ahandı̄ ńgı̄nı̄ndı̄ muñgufembo-hündamboyu kusü yı̄fı̄mayu.

⁴ Mbumundı̄ hohoanı̄mo ahınümbı̄ hohoanı̄mo ranahambo hoafayo ranai sı̄hefī fiambe tükümbı̄feyo-wamboane yahuhayamboyu ai ranı̄ moatükünǖ ra ramareandı̄. Ranı̄mbo-hündambo haponda nı̄ne hoafı̄ ahınümbı̄ hohoanı̄mo ranai mbumundı̄ hohoanı̄mo ranahambo hoafayo, ra sı̄hı̄rı̄ sün̄gundı̄humboyefī. Sapo Yifiafi Aboedı̄ ranahandı̄ hohoanı̄mo rasǖngu hefī arı̄hundī,

ŋga wamindaf hohoanimo s̄hefi fiambe amaro
ra moai süngurihundi.

5 Nindou didiyei wamindaf hohoanimo süngu
ahahabodei ranai ana wamindaf hohoanimo
ranahambo yangiri hohoanimo-yeihanei. Nḡa
asu nindou didiyei Yifiafi Aboedindi hohoanimo
süngu ahahabodei ranai ana Yifiafi Aboedindi
moatükunt ranahambo yangiri hohoanimo-
yeihanei.

6 Nindou ahandi hohoanimo wamindaf
ranahambo yangiri hohoanimoayu ana, ai
yifindimbui. Nḡa nindou Yifiafi Aboedindi
hohoanimo ranahambo yangiri hohoanimoayu
ana, yangiri niŋgombo hohoanimo asu
ŋgusüfoambe afurife kifeimb hohoanimo ran
yangiri ndemündü nüŋgumbui.

7 Nḡa nindou wamindaf hohoanimo
sünguareandi ana, Godindi hürütümb-ani
nimbœ ai ahandi ahinümb hohoanimo ran
hoarehi ngiri nüŋgu.

8 Nindou didiyei ai ahei wamindaf hohoanimo
ranahambo süngurihindü ahahabodei ranai
God ai refembo yifirayu ra ngiri randihindi.

9 Nḡa asu seana s̄hei wamindaf hohoanimo
moai süngurihindi. Nḡa Godindi Yifiafi s̄hei
fiambe amaro ana, se Yifiafiindi hohoanimo ra
süngundihimboyei. Asu düdi ai Kraisindi Yifiafi
ra ahandi fiambe n̄marindokoate-ayo ana, nin
dou ranai Kraisindiyupoant, nḡa wan.

10 Nḡa Krais ai s̄hei fiambe amaru ana,
s̄hei fi ranana moaruwai hohoanimo ranimbō
hündambo yifindowohü sümbondimbœsi, nḡa
s̄hei yifiafi ranai ana yangiri aboedi niŋgomboe

sapo se Kraisindî sün̄gu Godindî himboahü mbumundiyeihî wambo.

¹¹ Sapo God Sisasimbo yifihündî botimariî ahandî Yifiafî ranai sihei fiambe amarondürî ana, asu mare God Kraisimbo yifihündî botimariî ranai sün̄gunambo ahandî Yifiafî ranî-sün̄gu sihei yifîyo-randeimbî fi ranahambo yançirindeambui.

Yifiafî Aboedî ai Godindî nimorimbo-areaamuni

¹² Nga ranimboane wandafî mamiî, sihirî Yifiafî Aboedindî hohoanîmo ra sün̄gundîhumboane, nga sihefî wamîndafî hohoanîmo ai hoafemuntî ra ngefirî sün̄gundîhu ngefi.

¹³ Nga se sihei wamîndafî hohoanîmo ranî-sün̄gu ahabodei ana, se yifîndeimboyei. Nga asu se Yifiafî ranî-sün̄gu sihei fiambe moaruwai hohoanîmo amaro ra hinîngarîhindî ana, asu yançirî aboedî nimboeimboyei.

¹⁴ Nindou didîyei Godindî Yifiafî nafuiyandüranî sün̄gurîhi arîhündî ranai ana Godindî nimor-anei.

¹⁵ Nga Yifiafî se masahümündi ranai moai siheimbo rareandûra se moani ratüpuriyeirîhûndeimbî tüküyahindühî yihimboyei, nga wanî. Nga se sapo Yifiafî siheimbo Godindî nimorimbo reiranî masahümündi ranî-sün̄gu sihirî Godimbo Ape yihoefti Afîndî seföhanefti.

¹⁶ Yifiafî ranai-ane sihefî yifiafî-babidimbo sihefimbo ragu ngusüfoambe weindahî yare hoafiyowohüya, Se Godindî nimor-anei yaho arandî.

17 Asu s̄ih̄ri God ahandī n̄imorimboyahu aniboadefi ana, süngunambo s̄ih̄efi Ape God ai ahandī n̄imorimbo ahandī aboedi moatükunt̄ d̄iboniyu s̄ihai ḡiḡin̄mayu ra ndahumindemboyefi. Asu s̄ih̄ri Krais-babidī t̄in̄rifombü moatükunt̄ ai masemündu nou asahumindefi ana, aboedi ndüreimb̄ n̄imarimbo moatükunt̄ ai-babidimbo ndahumündemboyefi.

Süngunambo aboedi ndüreimb̄ n̄imarimbo moatükunt̄ ndahuminde-mboyefi

18 Nga ro ranahamboanahī hohoanimoayahī nda, haponda ndanī simboa s̄ih̄ri t̄in̄rifofifi afindī t̄in̄rififoayefi habodefī ranana moanane. Nga Godindī aboedi ndüreimb̄ n̄imarimbo moatükunt̄ s̄ih̄efimbo weindahī tüküfemunimboayo ranana adükari hamind-anē.

19 Munguambo moatükunt̄ God nafimarandi ranai tüküfe yangori himboyowohü ai ahandī n̄imori munguambo weindahī tüküfemboayo si ra tükümbifeyowa yahohaya himboayo.

20 Hapondanambe ana sapo munju-moatükunt̄ God nafimarandi ranai moaruwaimbofe buriyombo sümboyorandühane. Ranī-moatükunt̄ refe arandī ra ahandīhoari hohoanimo hayambo refe-randühiyopoani, n̄ga God ai ahandīhoari hüti ranī-süngundafoandi mehuamboane refe arandī. Nga asu aboedi moatükunt̄ ranahambo himbondohü yagodomboe.

21 Süngunambo God nafimarandi ranai sümbuyo-randeimb̄ hohoanimo kikihamindī aningo ranambeahindī aboedambo-ndeambui asu ranī-simboanī ai Godindī n̄imorimbondahi

tükündahi aboedi safi ningo ranambe keboehi nimboemboyei.

22 Nga sihiri fiftihundi horombo peyo haya ho-hombo hapondanambe ana munguambro moatükuni God naftimarandi ranai nimorehi nimori wakemindimbo hoafiferanduhi amaro nahurai himboyohü engoro.

23 Nga ranambo moatükuni ra mungu Godindu warihü tükümeleyawambo ranambo yangiriyopoani, nga wan. God ai ahandi-mayo Yifiafi sa po ahandi weanguruh moani saimbo moatükuni ngorü ra masemuni. Nga sihiri amboani kameihaneft raguambe nippoyefi habodefuh God ai siheft fi ra ahandi nimorimboreamuni aboedambo-mbireamuni seft hohu himboayefi habodef.

24 Nga siheft ranahambo anhondümbo asu himbombo hohoanimo ranambo wambo God ai siheftimbo aboedambo-mareamuni. Nga asu nine moatükuni sihiri hoeirihundeimbi-mayo ranahambo tüküfeyoani hoeifembo seft hohu himboayefi ana, ranambo siheft ra himbo hondüyopoani. Nga nindou didai hoeireandeimbi moatükuni ra tükündifeyoani hoendheea mbüsü haya himbomanda?

25 Nga asu sihiri nine moatükuni hoeifekoateyefeimbi himboayefi ana, moani sihiri sisikoate tükümbifeyowa mbiseft hohu hfandarihundi.

26 Mare yahurai-ane nindou sihiri njinindi ningokoate-yefani Yifiafi ranai-amboani tüküfe farihemuni arandi. Sihiri moai wudipoapofe Godimbo didibafifembo fiftihundi, nga asu Yifiafi ranai ahandihoari siheftimbo farihemunuh

Godimbo didi**bafifemun**i arand*i* ra **ŋgir**i weindah*i* hoaf*indo*.

27 Asu God, sapo nindou-yei **ŋgusüfoambe** hoeire-randeimb*i*-mayu, ranai Yifiafi ai hohoan*imoyohü* hoafimbo-mayo ranamboan*i* f^{if}fireandi. Nga Yifiafi ranai Godindi nindou ranaheimbohünd*a* ahambo hoafiyondombo ahанд*i* hohoan*imo* süngu yahohaya hohoan*imoayo*.

28 Asu sⁱhiri rarihu f^{if}fⁱhumboaneft*i*, nindou didiyei ai God ahambo **ŋgusüfo** parihori arihünd*i* ranaheimbo ana munju-moatükun*i* tükifeyoani God ai rareandani aheimbohünd*a* aboedi tükefeyo. Sapo ranaheimbo God ai ahанд*i* hohoan*imoyu* masihendi süngu aheimbo mborai mehundür*i*.

29 Nga nindou didiyei God ai aheimbo horombonambo f^{if}fⁱmareandür*i* ranaheimbo amboan*i* dⁱboniyu hⁱnⁱŋgirⁱmareandür*i*. Wand*i* nⁱmorind*i* hohoan*imo* nahurai hondüre tükümb*i*yahindamboane asu ranahandi ana Nⁱmorⁱ ranai nindou af*indi* ranaheli amongo nⁱmorimbofi mbⁱnünguwamboane yahuhayamboyu ramareandi.

30 Raniyu asu nindou didiyei God ai ahambohünd*a* dⁱboniyu hⁱnⁱŋgⁱ-mareandür*i* ranaheimbo amboan*i* ahambo sowanambo hombo mborai mehundür*i*. Asu nindou daboe God ai mborai mehundür*i* ranaheimbo amboan*i* aiana wand*i* hⁱmboahü nindou mbumund-anei mehundür*i*. Asu nindou didiyei aheimbo mbumund-anei mehundür*i* ranaheimbo ai ahанд*i* hⁱmboamupuimbo-randeimb*i* ra masagadür*i*.

Godindî hipoambo ai ñgirî hinîngindeamuni

31 Ranî-moatükuntî ra God ai ramareandî ranahambo sîhîri nüñgumambîsefa? God ai sîhefîmbo yare yahurai farîhemuntî arandî ra, asu nindou dîdî nîmorî ai sîhefîmbo moaruwaimbo-mandeamuna?

32 God ai moai ahandî Nîmorî ranahambo warambe kîkîhîrîmündü, ñga ai munjuambo sîhefîmbohûnda koamarîheira nîmî keimbî karîhendeimbîfîhi yîfîmayu. Asu ai sîhefîmbo ahandî Nîmorî ra asemuntî ana, asu ai bîdifîri munju-moatükuntî moanî ranîwamî nandeamunümbui.

33 God ai nindou wand-anei yahundüreimbihündî ranaheimbo ra, nindou dîdai hoafîmandündüra? God ai ahandîhoari anîmbo aheimbo hoafîyundürühîya, ai wandî hîmboahü ana mbumund-anei yahu arandî.

34 Asu nindou dîdai aheimbo papî-hoafîyondürîhi se hitîyei asu ranîmbo-hündambo se asübû afîndî ndahümündimboyei hoafî ra hoafîmandündüra? Wanî. Krais Sisas sapo ai yîfîyu asu yîfîhündî yançirî botîfi mbura Godîndî hançifoani anüñgu, ai yançir-ani sîhefîmbo farîhefemunîmbohûnda Godîmbo hoafîyu arandî.

35 Ranane asu nindou dîdai sîhefîmbo Kraisîndî hîpoambofe hohoanîmo ranam-beahîndî yikürübü-mandeamuna? Asu nîne tînjîrîfo tükündîfemunühane, asübüsümbî hohoanîmo-ane, nindou ai moaruwaimbo-ndîhimunühane, wembombondefühane, safî yançirîndefühane, nînî-moatükuntî ai sîhefîmbo moaruwaimbo-femunîmbo yahohaya aho-

ane asu s̄ihefimbo-so h̄ifokoeſe moatükun̄ tükündiſeyowohane, ran̄-moatükun̄ ranai s̄ihefimbo Kraisind̄ ŋgusüfo pefe hohoan̄mo ranambeahind̄ yikürübü-mandeamuniyo? Wan̄.

³⁶ An̄ihond-ane, yahurai ran̄-moatükun̄ s̄ihefimbo tüküfearend̄ ra Buk Baibor ai ranahambo yare hoafiyowohü yahoya,

'S̄ihambo-hündamboanef̄ ro moaruwaiambe yift̄mbo yaŋḡir̄ muŋguambo si ra hef̄ arihundi.

Roana sapo sipsip h̄ifokoeſembo sei hehi rawehindi nahurai h̄imboyefomboanef̄,' *Buk Song 44:22*

meho.

³⁷ Nga asu muŋguambo ran̄-moatükun̄ s̄ihefimbo tükefeyomuni ai daboadan-ane, n̄ga sapo Nindou düdi ai s̄ihefimbo ŋgusüfo pamareamuni ranai ana farihemuni randan̄ aboedi hamind̄ harihedu tüküyahundühaneſ!

³⁸⁻³⁹ Nga Ro an̄ihondümbo f̄if̄riheandi, ŋḡir̄ n̄in̄-moatükun̄ ai ahand̄ ŋgusüfo pefe hohoan̄mo ranambeahind̄ yikürübün̄deamuni: Yift̄ hohoan̄mo-ane, yaŋḡir̄ n̄iŋgo hohoan̄mo-ane, Godind̄ nend-anemo, sünambeahind̄ bogor-anei, h̄if̄inind̄ bogor-anei, n̄ine-moatükun̄ haponda tükefeyo-ane, süŋguna tüküfemboayo-ane, n̄ine-moatükun̄ n̄imoamo an̄iŋgo-ane, asu n̄ine-moatükun̄ h̄if̄ hoarehi ragu engoro ranane. N̄ine-moatükun̄ muŋguambo God ai nafrandeimbihündi ranai ŋḡir̄ Godind̄ ŋgusüfo pefe hohoan̄mo s̄ihef̄ Adükari Sisas Kraisind̄ süŋgu ranambeahind̄

yikürübü-ndeamuni. Nga wan‡.

9

Por ai Israerimbo afindi hohoanimo-ayunduri

¹ Ro anhondümboanahi hoafayahı. Ro Kraisındı nindouya hehea ıgırı ro tıkai hoafındahı. Yifiaffi Aboedı ai wandı ıgusüfoambe hıfandarandı asu wandı ıgusüfoambe wandı hoafı ranahambo anhondane yahohane.

² Ro wandı mamısırı Sudahündı nindou ranaheimbo muŋguambo si aho ra ıgusüfo afındı kürüheändühi afındı hamındı hohoanımo amarondırı.

³ God ai wambo moaruwaimbo-reandıra asu Israer, wandı mamısırı hondü, ai anhondümbo-rıhindeimbı nindoumboyahi tükümbeyahı-mbonana ra aboed-ane sa.

⁴ Ranıyu God ai Israer ranaheimbo wandı nımor-anei yahuhaya asu ai ahандı hımboamupuimbo-randeimbı moatükunı ra hoeimarıhindı. Asu God ai hoafı fıramündü masıhendı ranane asu ahınümbı hohoanımo ranane ra masahümündi. Asu Godımbo ndofe hohoanımombo hohoanımo ranane asu God ai horombo hoafıre masıhendı hohoanımo ranane ai ra masahümündi.

⁵ Amoao mami horombo weaŋgurühı manıŋgomo ranai ana ahei amoao mam-anemo. Suda ahei sırambeahıyu Krais ai nindoumbofi tüküfi manıŋgu. Ranani asu Krais ai muŋgu-moatükunı burayo ranahei mbıroyu haya

hifandarandi. Aiana God hond-ani, n̄ga ranimbo-hündambo-animbo munguambo si aho ra ahambo Adükär-ani mbisefomboane! Anihond-ane.

God ai ahandi nendi ranaheimbo wandanei ehündüri

6 Israerihündi munguambo Israerihündi hondüyeipoanī. N̄ga Godindi horombo hoafī ra moai peyo, n̄ga wanī.

7 Abrahamindi ahuirimamī ranai ana munguambo ahandi ahuirī hondüyeipoanī. N̄ga sapo God ai Abrahamimbo yahuya, ‘Aisakindi ahuirimamī yangir-animbo sīhafī sīrimbon dahimboyei,’ mehundo.

8 Asu ranane nindou Abrahamindi ahuirimamī ranai munguamboyopoanī Godindi n̄imorī hond-aye, n̄ga nindou ai Godimbo horombo hoafīre masihendihündi tükümehindi rananei ai Abrahamindi ahuirī hond-aye.

9 N̄ga Godindi horombo hoafī ranai ndare hoafīmayo, ‘Sapo ro hoafīya masiheheandī ranisimboan-animbo ro asükāinda tükündaeheändühī asu Abrahamindi n̄imorehī Sara ai nindowenihī n̄imorī nderimindimboe,’ meho.

10 N̄ga asu ranī yangiriyopoanī. N̄ga asu süngunambo Aisakindi n̄imorehī Rebekandī mboafō n̄imorī yimbu afīndī mamī ranahandambo masepirimindo. N̄ga ahafandī afīndī mamī aiana Aisak sapo sīhefī amoao-ani.

11-12 N̄imorī yimbu tüküfekoate-yafandambe God ai n̄imorī mamī ranahambo dībonimayundo moanī ahandī hohoanimonambo yangiri hamind-ane. Sapo Godindi nindoumbo dībonimayu hohoanimo ra nindou n̄ne

rareanda tükifemboyopoani, ḥga God ai ahandihoariyu nindoumbo kafoariri hininqiriri arandi. Ranimboane asu nimori yimbu ranai tükufe niue ratüpuri aboediyo moaruwaiyo ra refekoate-yafandambeyu, God ai Rebekambo hoafiyundühi yahuya, ‘Amongo nimori ai akidandii hoarehi mbinünguwamboane,’ mehu.

13 Rahurai God ai ‘Sekopimbo ḥgusüfo pamarihini, ḥga Isombo yiboaruko-marihini,’ mehu hoafi ra Bukambe yare hoafi mayo.

14 Asu ranimbo sihiri nüngumambisefa? God aiana moai ndore ratüpuriyu-randi mambisefiyo? Ngiri ra-mbisefi, ḥga wanii.

15 Ai Mosesimbo yare hoafiyundowohü yahuya,

‘Nindou daboe ro wandi hohoanimonambo ahambo amboawi yahando-mboayahü ana, asu ro amboawi mbisahandomboyahü.

Asu nindou daboe ro wandi hohoanimonambo hipoambo-fimboayahü ana, ro hipoambo-ndihinimboyahü,’ *Kisim Bek 33:19*

yahu hoafi meindo.

16 Ranahandamboane God ai nindou dibonayu ra niue-moatükunti nindou ai hohoanimoayuanie asu rawareandi ranane ranii hohoanimo sünguyopoant, ḥga Godindii hipoambofe hohoanimo raninamboane dibonayu.

17 Nga Bukambe hoafi ranai God ai Isipyafe nindou bogori Ferombo hoafi meindo ra yare hoafiyowohü yahoya, ‘Ro wandi ḥginindi ra munjuambo nindou ranaheimbo

nafuindahüranî asu wandî ndüri ranahambo munjuambo hîfi ndanîhü bokari-mbirîhehind-amboane samboanahî. Ranîmbo-hündamboane ro sîhambo bogorîmbo-rîheanînî hîniñgarîheanînî,’ meho.

18 Asu ranîmboane sîhîri fîfîrîhundi God ai moani ahanti hohoanîmonambo yangîri nindou daboe amboawi yahuhanî, asu nindou daboe ahambo afîndî-afîndeimbî tükümbîfiywamboane yahuhaya ranahambo randeandani afîndî-afîndeimbî tükündîfimbui.

Godîndî ñgiñindi hohoanîmo asu hipoambofe hohoanîmo

19 Ranîmbo-anîmbo nindou mamî se hoafîndafîndirühi anîmboya, asu refe ana, nîmboe God ai nindou moaruwai hohoanîmoyei arîhündî ranahembo ai hüti-anei mambusa? Nindou didai Godîndî yifîri ranahambo daboadî hîhîrimandîhinda?

20 Nga nindou se dîdeyafî se ra Godîmbo afîndî-afîndeimbî yahurai hoafî-mandafîndoyo? Wambûri ai nindou düdi sapo wambûri sümarandî ranahamboya, ‘Se nîmboe wambo ndaro sümarandîri?’ mambisîyo.

21 Nindou düdi süra-randeimbî ranai purükini ra kandamündühi moani ahanti hohoanîmonambo purükini mamî ranahandambohündî wambûri yimbu sundapîrîmbui. Rananîmbo asu wambûri yimbu ra ñgorü aboedî safî ahanti hohoanjireandeimbî ra raranî hoafûhi sesi ranambe raraofe rambohûnda ndonde dîgembui. Nga asu ñgorü moani yahuri ñgoahuri nahurai ra moanîndühi yafîsühumi ranambe raraofe-rambohûnda dîgembui.

22 Mare yahurai God ai ahandi hürütü hohoanimo ra weindahi nafuimbo yahuhayambo asu ai munguambo nindou ahandi ɳginindit ranahambo fifirimbirihindamboane yahuhayambo hohoanimoayusit. Nga asu awi ai nindou ɳginindayunduri ranaheimbo afuri geduhi hifandaranduri. Nga nindou ranaheimbo moaruwaimbo-fendurimbo-hündambo nafimara-mündinduri.

23 Asu God ai nindou munguambo ahandi himboamupuimbo-randeimbri ra nafuimbohündambo afuri geduhi hifandaranduri. Nindou daboe ai hipoamboareanduri ranaheimbo ahandi himboamupuimbo-randeimbri ra segudurimbo yahumboani. Ai ahandi himboamupuimbo-randeimbri moatükunti ra semindimbohündä nafimara-mündinduri.

24 Sihiri amboa, God ai sihefimbo diboniyuhü mborai mehumuni. Sudahundi ranaheimbo yangiripoani, nga nindou ɳgorü sırhundi ranaheimbo kameihü mborai mehunduri.

25 God ai Hoseandi Buk ranambe ai ndare hoafiyuhü yahuya,

“Nindou didiyei wandi nendiyeipoani,
ranaheimbo ana wandi nend-anei mbisaha-ndürimboyahü.

Nindou daboe ro ɳgusüfo pefekoate-ayahü,
ranaheimbo ro ɳgusüfo pandi-hearümboyahü. *Hosea
2:23*

26 Asu nini hifihündi-yei ranaheimbo hoafiyahündürühü seiya, ‘Ai ana Godindi nendiyeipoani,’ masei,

ŋga hifi ranih-animbo nindou ranaheimboya ‘God yangirit nüngu-randeimbri rana-handi nimor-anei,’ mbiseimboyei,” *Hosea 1:10*

Hosea ra mehu.

²⁷ Asu Aisaia ai Israer ranaheimbo yare hoafiyuhü yahuya,
‘Nindou Israerihündi ai himonindi gudi kikiri afindii nahurai afindiyesi,
ŋga asu moani yimbu mami yangir-animbo aboedambo-ndahimboyei.

²⁸ Nga Adükari ai ngirit afindii hoafindu,
ŋga nindou munjuambo hifthü aniboadei ranaheimbo nimai papit-hoafindandürithi ahei moaruwai hohoanimo ranimbohunda munjuna ranit takinti tijirifo dagadürimbui,’ *Aisaia 10:22-23*

mehu.

²⁹ Horombo Aisaia ranahambo amboanit yare hoafiyuhü yahuya,
‘Adükari Munjuambo Ngintindeimbri ranai sihefi amoao mami bidifiri ranaheimbo hinijifendürü-koatembei-mbonana,
sihiri Sodomihündi nahurai tükyayahundühümbo asu Gomorahündi nahurai nimboefti,’ *Aisaia 1:9*

mehu.

³⁰ Asu sihiri nüngumambisefa? Ranit moatükunti ranana ndahurai ane: Sudayafe ndifo sapo tijirifoyokoate moani mbumundi hohoanimo süngefemboaye ranai ana nindou mbumundi Godindii himboahü tükümehindi. Sapo mbumundi hohoanimo

ranaiyo anihondümbofe ranisüngu tüküfe arandit.

³¹ Nga asu Sudahündi sapo tñjirifoyowohü mbumundi hohoanimo Godindi himboahü semindimbo ahinümbi hohoanimo yangiri süngufembo ranisüngu ana moai mbumundi nindou Godindi himboahü tüküyahindi.

³² Nitmboe sapo ai anihondümbofe hohoanimo ranisüngu mbumundi hohoanimo ra semindimbo moai hohoanimoylei, nga wanit. Nga ai ahei moanit ratüpuri ranisüngu yangiriyio mbumundi hohoanimo ra semindimbo hohoanimoylei. Nitmoei tñjarühi bemareandi raninambo bendeiranit bübüritndei ngei pindaimboyei.

³³ Bukambe ranahambo yare hoafiyowohüya, 'Hoeirahi, ro Saion wafuambe Serusarem

ngoafithü nitmoei masihehini,

nga ranai-animbo nindou ranaheimbo ben-deiranit bübüritndeimboyei,

nitmoei yitiyo rananimbo aheimbo randeiranit ai pindaimboyei.

Nga asu nindou düdi ai ahambo anihondümbo-ariri ana,

nindou ranai ngiri amoaninjiti ndu,' *Aisaia 8:14; 28:16*

mehu.

10

Israer ai moai Godindimayo mbumundi hohoanimo ra sahümündi

¹ Wandafit mami, ro ngusüfoambe wandi nindou Israer ranai aboedambo-mbeahindi samboanahit hohoanimoayahit! Ranimboanahit

ro aheimbohündə Godimbo dıdibafiyahando arıhandi.

² Nga ro aheimbo ndorıhe fífırıhe heheimboanahı hoafayahı, ai ana awi Godındı hohoanımo ranı yangırı süngufemboanei ıgusüfo pararıhindi. Nga ahei ıgusüfo pefembo hohoanımo ra anıhondü süngupoanı.

³ Aiana moai ndorıhi fífırıhindi God ai nindoumbo mbumund-anei yahu hohoanımoayu ranana, ıgın aiana aheipoanımbo mbumundi tüküfe hohoanımo-ane süngurıhi arıhündi. Ranane asu God ai nindou mbumundi hohoanımo hıñıñgımareandı ra moai sahümündi.

⁴ Nga sıhırı fífırıarıhundi, nindou anıhondümbo-arıhorı ana, ranaheimbo ndeara Krais ai ahıñümbı hohoanımo süngufe ho ra moendımareandı. Ranımboane asu nindou ai anıhondümbo-arıhorı ana, ai Godındı hıñmboahü mbumund-anei.

⁵ Moses ai nindou ahıñümbı hohoanımo rasıngu mbumundi nindou tüküfemboayo ranahambo sürü pare masıhendi. Ai yahuya, ‘Nindou düdi ai ahıñümbı hohoanımo menjoro munju ranı-süngure huhü rananımbo ai yangırı gedühi nüñgumbui,’ mehu.

⁶ Nga asu nindou ai Godimbo anıhondümbofiwanı asu God ai nindou ranahambo seana mbumund-anafı yahu arandı. Mbumundi tüküfe hohoanımo ranana ndahurai-anı. Se ıgırı randıhi hohoanımondeihıya, ‘Nindou dıdai sünambe magafua?’ mbısei. Hoafı ranahandı nımındı ra ‘Dıdai sünambe gafu Krais sıhefımbo nderümündü makuda?’

⁷ Asu se ɳgirɪ randɪhi hohoanɪmondeihɪya, 'Nindou dɪdai hɪfɪnɪ yɪfambe ranambe magada?' mbisei. Hoafɪ ranahandɪ nɪmɪndɪ ra 'Dɪdai gadü honguambeahɪndɪ Krais nderümündü madüfuə?'

⁸ Nga mbumundi tüküfembo hohoanɪmo hoafɪ ra ndahurai-ane: 'Hoafɪ ranana akɪmɪ sɪhafɪ fikɪm-anə, sɪhafɪ yafambe hoeari ranɪwamɪ engoro asu sɪhafɪ ɳgusüfo ranambe.' Sapo anɪhondümbofe hohoanɪmo hoafɪ ranane ro bokarɪhehu arɪhundi ra.

⁹ Se sɪhafɪ yafambenambo weindahɪ yaro hoafɪyafɪhüya, 'Sisas ai wandɪ Adükär-ani,' safɪ mbura, asu sɪhafɪ ɳgusüfo ranambo God sa po Sisasimbo yɪfɪhündɪ botɪmarirɪ ranahambo anɪhondümbo-arowandɪ ana, se aboedambo-ndafoamboyafɪ.

¹⁰ Nga sɪhafɪ ɳgusüfoambe anɪhondümbo-riwändanɪ God ai nindou mbumund-anafɪ yahuhaya asu sɪhafɪ yafambe ranambo weindahɪ hoafɪyafanɪ God ai aboedambo-ndeanɪnɪmbui.

¹¹ Bukambe hoafɪ ranai hoafɪyowohü yahoya, 'Nindou düdi ahambo anɪhondümbo-arirɪ ana, nindou ranai ɳgirɪ amoanɪɳgɪndu,' meho.

¹² Suda-anei asu Suda-yafe ndɪfo rananei ranai ɳgorü-poanɪmbo ɳgorü-poanɪmbo-yahimboyeipoanɪ, nga nindou Godɪndɪ hɪmboahü mami sisɪmogodɪ yançır-anei. God aiana munjuambo nindou ranahei Adükär-ani. Asu nindou munjuambo dɪdɪyei ai ahamboa farɪhawandürɪ sei arɪhundi ranaheimbo aboedɪ-aboedɪreandürɪ arandɪ.

¹³ Ranɪmboyo Bukambe yare hoafɪyowohüya, 'Muɳguambo nindou ai Adükärɪmboya

farīhawandür̄i sei hoafīyei arīhündi ana, ai aboedambo-ndahimboyei,’ meho.

14 Nga asu nindou ranai anīhondümbofe-koatendeih̄i ana, ŋḡir̄i ahambo hoafīndahündo. Asu ai hoafī ranahambo h̄imborīkoate-ndeih̄i ana, ŋḡir̄i ahambo anīhondümbo-ndīhor̄i. Nindou ranai hoafī ra bokarī-hefekoate-ndīmondani asu ai ŋḡir̄i h̄imborīndei.

15 Asu nindou koehefepura hokoate-ayomo ana, ai ŋḡir̄i bokandīhoundi. Nga Bukambe yare hoafīyowohü yahoya, ‘Nindou aboedi hoafī sahümündi asīnei ra aboedi safane,’ meho.

Israer ai moai aboedi hoafī ranahambo sahümündihü sūngurihindi

16 Nga asu Suda yimbu-mamī yanġiri ai aboedi hoafī ranahambo sahümündi sūngurihimboanei. Nga Aisaia ai yare hoafīyuhü yahuya, ‘Adükari, nindou ai yīhoeffī-mayo hoafī ra moai anīhondümbo-rīhindī,’ mehu.

17 Nga ranī-moatükunī ra ndahuraine: aboedi hoafī ra h̄imborīyeih̄iyei asu anīhondümbofe tükümfeyo. Asu Krais ranahambo hoafī bokarīhefembo aboedi hoafī ra h̄imborīyeihanei.

18 Nga asu haponda ro düdueheandi, Anīhondüyo Suda ai Godīndī hoafī ra h̄imborīkoate-maye? Wanī. Hoafī ra ai anīhondü h̄imborīmayeisī. Nga Bukambe yare hoafīyowohü yahoya,

‘Muŋgu-moatükunī God ai nafīmarandi ranahandī hoafī ra muŋguambo hīfī ranīhü ho tükümfeyo,

ahei hoafि munjuambo hifţi kaiyowohü ho
tükümeleyo,’ *Buk Song 19:4*

mehu.

¹⁹ Asükaiya ro düdueheandı, Awi Israer ai moai
fifirihindiyo? Ai fifirimarihindi. God ai
Mosesindı süngure hoafiyuhü yahuya,

‘Ro Suda-yafe ndifo ai mamı ranin-
poediyefipoanı ranaheimbo
fandıheheiranı,

asu Israer se ıgusüfoambe moaruwai-
ndeimboyei.

Ro Suda-yafe ndifo ai fifirifekoate-yeimbı rana-
heimbo fandıhehe-andürani,

asu Israer se ıgusüfoambe ıgınındı-
ndeimboyei,’ *Io*

32:21

mehu.

²⁰ Asu süngunambo Aisaia ana ai moai hoafımbı
yihimboyu, ıga God ai ahandı süngure yare
hoafiyuhü yahuya,

‘Nindou wambo kokoendırıkoate-mayei ranıyei
wambo hoeimarihindırı.

Roana nindou wambo hohoanımoyokoate-
mayei ranaheimbo sowahı weindahı
tükümeheandı,’ *Aisaia 65:1*

mehu.

²¹ ıga asu Israerımbo ai yare hoafiyuhü yahuya,

‘Ro nımbı-nımbısi nindou hoafı mbahirıhe-
hindeimbı asu himborıkoate-yeimbı

ranaheimbo wandı warı kıkıhırıha-
mındındırı arıhandı ai-babıdı aboedı-
aboedıfembohunda,’ *Aisaia*

65:2

mehu.

11

God ai Israer bidifirambo hipoambo-mareandürì

¹ Ranımboanahì asu ro rarìhe düdueheàndì nda, Asu God ai ahandì nindou Sudahündì muñguambo daboadanambo-mbareandürìyo asu wanımbeiyò? Wanì! Ro Por amboani Sudahünd-anahi. Ro Abrahamìndì ahuir-anahi asu Benjaminìndì sìrambeahìnd-anahi.

² God ai ahandì nendì Sudahündì tüküfekoate-yeiambeahì fífìreandürühì wand-anei mehu ranaheimbo ana moai daboadanambo-reandürì, ñga wanì. Asu se hoafì Eraisa ai Sudambo papi-hoafìrandürühì yare Godimbo dìdibafìmefiyu ra fífìrhindai? Ai Godimbo yare dìdibafìndowohü yahuya,

³ ‘Adükari, aiyomo nindou sìhafì hoafì hoafìyomo-rundeimbì ahamumbo muñgu hífokoamarüpuri. Asu ai sìhambo sesì sìhefe dìdibafìferambo fondì ra bìrìmafoarundi. Nga ro mamì yañgìr-anahi anımboahì. Asu ai wambo hífokoefendırımbö mehomo,’ mehu.

⁴ Nga asu God ai ahambo asükaiyu nüñgure sìmborì hoafìyundoa? Ai hoafìyundühi yahuya, ‘Ro 7,000 nindou wandambofimbì sahapurimìndì anımboahì ai tìkai god Ber ahambo yiri yimbu pusífekoate-mayei,’ mehu.

⁵ Rahurai-ane hapondanì amboani nindou yimbu-mamì God ai ahandì moanì hípoambofe ranambo dìbonìmayuwa anìboadei.

⁶ God ai aheimbo moanì hípoamboreandürühì dìbonìmayundürì, ñga ai nìne ratüpürìmayei ranımbohündà dìbonìyu-ndürımbøyupoanì.

Ngä nindou ranai ranı ratüpuriyeianı God ai dıbonı-mbeyundürü-mbonana, asu ıgırı moanı hipoambofe ra moanı hipoambofe hondü tüküfeyo.

7 Asu ranımbo-hündə sıhırı nüngumambısefa? Ranı-moatükunı ranahambo Israer ai hüti koko-marıhündı ra asu ai moai sahümündi. Ngä nindou bıdífırı God ai dıbonımayundürü ranai yangırıyei ranı-moatükunı ra masahümündi, ngä asu bıdífırı ranai hımbotühüfo papımareandürü Baibor yare hoafımayo nou.

*8 Ai yare hoafıyowohü yahoya,
‘God ai aheimbo ramareandüra moai
ıngusüfoambe hohoanımo purıhümündi.
Asu ahei hımboarınambo ıgırı hoeindıhindı
asu ahei hımboambenambo ıgırı
hımborındı, Ngä yare nıango hombo hapondanambe tükefeyo,’
Is 29:4; Aisaia 29:10*

meho.

*9 Defit ai hoafıyuhü yahuya,
‘Nindou aiana sesesi-ndeianı kinı tıfıjambe
ahanei nou mbıhaneia asahi.*

*Asu ahei hohoanımo moaruwai ranı-
süngumbo nımoeifihı pımbeyeia asahi.*

*10 Ahei hımboarı amboanı dıkıreandürıhımbı
asu ai hoeifekoate-mbeyei-amboane.*

*Asu se aheimbo daboahamındı
puprugurıhi hehi yahurai koadürümbo-
koadürümbo, rarıhi mbıñımboeia
samboanahı,’ *Buk Song 69:22-23**

mehu.

God ai Suda-yafe ndıfo masemündündürü

11 Ranıimboane asu ro haponda düdueheandi nda, Sapo Suda ai bübürimayeи peyehü munjuna moaruwaimbo-reandürimboyо? Ai ra wanana! Ngä sapo ai moaruwai hohoanimo-mayeiамboyu asu God ai Sudayafe ndifo ranaheimbo ңgusüfoамbe garibimbırıhindür-amboane yahuhayamboyu ahei ndifo ranaheimbo aboedambo-mareandırı.

12 Suda ai moaruwai hohoanimo süngramarıhündamboyu asu God ai nindou munjuambo ranaheimbo dıdıboado-mareandırı. Ai Godımbo daboadanambo-marıhoramboyu asu God ai ahei ndifo ranaheimbo mafarıhendırı. Ranıimboane asu munjuambo Suda ai God sowana asükai gugurındahindanı anımbo nindou munju ai aboedi hamındı hondü nımandeimboyei.

13 Suda-yafe ndifo sıheimbo haponda ro hoafe-handırı nda. Sıheimbohunda God ai wambo ahandı hoafı sahamındı harıhandeimbı kamafoareandırı. Ranıimboanahı asu ro ndanı ratüpuri nda ranahambo borıyahühi yifirayahı.

14 Rananıimbo asu wandı nendı ranai God ahei ndifo afarıhendırı ra hoeindıhindühımbo ranıimbo ңgusüfoамbe garibindıhimboyei. Rananıimbo asu ro bıdıfırambo fandıheiranı asu ai Ape sowana ңgeianı aboedambo-ndearümbui.

15 God ai Sudambo daboadanambo-mareandırı asu ahei ndifo ranaheimbo ңgunindımbo-mareandırı. God ai Sudambo asükai asemündündırı ana, ra nüngumandıfea? Ai nindou yıfıhündı botefeyo nahurai-ane!

16 Bret mamı ranahandambo bıdıfırı kemündı Godımbo asayo ana, asu bret yıpoate munju ra

ahandı yangır-anendo. Asu nı̄mı̄ aharı̄ mamı̄ ranahandı̄ ahambo asegoro ana, asu düdüdü ranamboanı̄ ahandı̄ yangır-anendo.

¹⁷ Orif nı̄mı̄ hı̄fı̄fehündı̄ ranahandambo düdüdü bı̄dı̄fı̄rı̄ ai tıtaboarı̄-hendühı̄yu asu nı̄mambeahındı̄ orif nı̄mı̄ düdüdü ranai ranı̄fı̄hī papı̄mareandı̄. Suda-yafe ndı̄fo seana nı̄mambeahındı̄ orif nı̄mı̄ nahurai-anei. Ranane asu haponda se aboedī emündü momorı̄yeihı̄ Sudaye-i-mayo yangırı̄ nı̄ngombo hohoanı̄mo ra hoe nahurai asahümündi.

¹⁸ Ranı̄mbo-hündambo-anı̄mbo asu Suda orif düdüdü nou tıtaboarı̄-mefoehindı̄ ranaheimbo se yı̄boaruko-ndı̄hindürı̄mboyei. Nǖngundahi borı̄mandeia? Seana moanı̄ düdüdü yangır-anei, n̄ga seana nı̄mı̄ aharı̄ ranahambo tüpürīhindühī-yeipoanı̄. N̄ga nı̄mı̄ aharı̄ ranane sı̄heimbo tüpareändürī.

¹⁹ N̄ga seanı̄mbo hoafı̄ndeihı̄ya, Yı̄nı̄, n̄ga sapo düdüdü ranai tıtaboarı̄-foarındühı̄yo asu yı̄hoefı̄mbo ranı̄ fondühı̄mbo fondı̄ hı̄nı̄nı̄gı̄mareamun-ane, mbı̄sei.

²⁰ Yı̄nı̄, ranana anı̄hond-ane. Ai tıtaboarı̄-mefoehindı̄ ra Godı̄mbo anı̄hondümbofekoate-wamboyei ramehindī, n̄ga asu seana ranı̄hü rarı̄hi anı̄mboei ra anı̄hondümbo-rı̄hi hehimbo-wamboyei ahei fondühı̄ anı̄mboei. N̄ga asu se ranahambo afı̄ndı̄-afı̄ndeihı̄ sı̄heihoarı̄mbo borı̄ndeimboyei, n̄ga awi yı̄hı̄mbondei.

²¹ Suda ai düdüdü hond-anei, n̄ga God ai aheimbo moai nı̄mındühı̄ hı̄nı̄nı̄gı̄rearü, n̄ga tıtaboarı̄-mafoareandı̄. N̄ga se hı̄badı̄hündı̄. Se düdüdü hondüyeipoanı̄, n̄ga God ai sı̄heimbo amboanı̄ nı̄mındühı̄ n̄gırı̄ hı̄nı̄nı̄gı̄ndearü, n̄ga

tıtaboari-boadeandürimbui.

²² Godindi hipoambo hohoanimo asu niginindi hohoanimo ra sihiridiboadondihu fífirindihumboane. Nindou ahanti hoafihimboriyeisi, nga hininjimarhindiranaheimbo niginindi-ndarümbui. Nga asu se Suda-yafe ndifo ahanti hipoambofe hohoanimo ranisüngu ahei ana, asu ai siheimbo hipoambo-ndearümbui. Nga se-amboani ahanti hohoanimo ranisüngu hokoate-ayeiana, randihitıtaboari-boegimboyei.

²³ Suda ai anihondümbo-arihindi ana, God ai asükai aheimbo nimindihü papindearümbui. God ai yifirayu ana, asükai aheimbo koadürü nimindihü papinde hininjigi-ndeandürimbui.

²⁴ Suda-yafe ndifo se-amboani nimambeahindi orif düdüdü-aneisi, nga asu aboedi orif nimindiraniñihü papirihimboanei, nga ranahandi hondüyopoani. Suda-anei ai hififehündi orif nimindi hond-aye. Ranimboane asu aheimbo ana God ai düdüdü hondü tıtaboari-mefoendi ra semündü asükaiyu koadürü nimindi hondüñihü papareanduri ana, ai asükai aboedi hamindiraniñihü peniboadeimboyei.

*God   ai   nindou   munjuambo
hipoamboareandüri*

²⁵ Wandafi mami, dibohindi hoafi ranimboanahi se fífirimbirihinda sahehea. Se siheihoritrandihihohohoanimondeihihoaftindeihinya, ‘Roana fífirihu hohoanimo-yefeimb-anefti,’ mbiseimboyei saheheamboanahi. Hoafi nda yahurai-ane, Israer bidifiri ana hoafi himborikoate-yeimb-anei. Ranis hohoanimo ranana ahei ngsüsüfoambe

nimandündüri ngo-ŋgombo asu Suda-yafe ndifo nüŋgunümbiyei God ai diboni-mayundüri ranai fondi ra s̄imongorit-ndamindimbœ.

26 Ranit süngumbo-animbo God ai Israer aheimbo aboedambo-ndearümbui. Buk Baibor ai yare hoafiyowohü yahoya,

'Aboedambore-randeimb̄i ai Serusarem̄-nipoedi kudu Sekopind̄i ahuir̄i Suda ranaheimbo randeandürani,
ahei Godimbo hohoan̄imo-koate hohoan̄imo h̄in̄iŋgind̄ihi-mboyei.

27 Rananimbo ro ahei hohoan̄imo moaruwai ra gogorind̄i-heheandühi
rani-s̄imboan-animbo ai-babid̄i hoafi femind̄i sihefe ra randihea-mboyahit,
Aisaia 59:20-21

meho.

28 Nga Suda ai aboedi hoafi himborikoate-mayeи ranimboane asu God ai Suda-yafe ndifo siheimbo fehefembohündambo hohoan̄imomayu ranayo asu Suda ai ahanti härütimb-anei. Nga God ai Sudambo diboni-mendüri ranimboane asu ai ahanti horombo hoafimareandi Suda-yafe amoaoombo ranahamumbo hohoan̄imoyuhü aheimbo ngusüfo pareandür̄i arandi.

29 Nga asu nindou God ai aheimbo aboedi moatükunt masagadüri asu diboni-mendüri ranahimbo ngir̄i hohoan̄imo ngorü-süngundeandi, nga wanit.

30 Horombo se Godind̄i hoafi himborikoate-mayeи, n̄ga hapoana God ai siheimbo himboamboareandi, Suda ai Godind̄i hoafi himborikoate-mayeи ranimbo-hündambo.

31 Asu hapoana God ai s̄heimbo h̄ipoambo-mareandüri ran̄imboane asu Suda ai Godind̄i hoaff̄ h̄imborikoate-mayei. Ran̄i-moatükun̄ tükümefeyondüri ra God ai aheimbo h̄ipoambofe-ndürimbo-hündamboyō.

32 God ai nindou munguambo aheimbo h̄ipoambofe-ndürimbo yahuhaya ran̄iyo asu nindou munguambo ahei h̄imborikoate hohoan̄imo ran̄ina bobohiramündüri h̄in̄iŋ̄imarearü.

God adükar-ani mb̄iseiamboane

33 Godind̄i ŋgasündeandeimb̄i hohoan̄imo ra adükari hamind-anē!

Ahandi aboedi hohoan̄imo asu f̄ifirife ra hoandari saf-anē!

Nindou d̄idai ahandi hohoan̄imoyuhü hoafayu ra f̄ifirinde hoaff̄imanda?

Asu d̄idai Godind̄i naf̄i munguambo ra f̄ifirimandeā?

Godind̄i hoaff̄ hoaff̄yohü yahoya,

34 'D̄idi Adükarind̄i hohoan̄imoambe amaro ra f̄ifireamboayua?

D̄idi nindou ai ahambo ratüpuriimbo rasünguro rasünguro-meyundoa?

35 Nindou düdi Godimbo nini-moatükun̄iyo masagado,

asükai ai süngunambo ahambo h̄ihirife segodimbo-hündamboa?' *Aisaia 40:13*

meho.

36 Mungu-moatükun̄i ra God ai ahandihoari naf̄imaranand-anē asu ahandi ŋginindinamboane an̄ingo asu ahand-anē. Munguambo si Godimbo adükar-ani mb̄iseiamboane. Nga an̄hond-anē.

12

Sihefifi ra Godimbo ndahundimboane

¹ Wandafi mami, Godindimayo hipoambofe hohoanimo adükari ranimbo-hündamboane ro sheimbo hoafehandürt nda. Sihei fi yangiri ningoambe ra se moani Godimbo ndahundo ahambo sesi asihefeyo nou. Se ahandi yangirindeian-animbo asu God ai ranimbo hihifi-hihifindümbui. Se randihindüh-animbo wudipoapondihi Godimbo hohoanimon dahundo.

² Se hifit ndanihündambo hohoanimo süngundihimboyei, nga sihei hohoanimoambe simbori hohoanimo süngundihindi. Rananimbo God ai hohoanimoayu ra se ndondihi fífíndihi mbundihü rasüngundihimboyei. Ninti moatükunti ai aboedayo asu nne ai yifirayu asu nne ai aboedi ndorihoeimbri hamindimondahundo. Se fífíndihimboyei.

God ai sihefimbo hohoanimo moani masendi ranambo ratüpurindefimboane

³ Nga God ai wambo ahandi-mayo moani hipoambofe hohoanimo masendi ranimbo munjuambo sheimbo ro bidifiri hoafi hoafinda samboanahi. Se siheihoarri sihei fi ranahambo yangiri afindi hohoanimo-ndeimboyei, nga wanit. Nga God ai siheimbo anihondümbofe hohoanimo masagadüri ranisimongorühi safi sihei fi ranahambo ndondihi hohoanimondei.

⁴ Sihirri ana fi mamamit ranifiri afindi moatükunti ngorü-poant ngorü-poant fi ra hifoareamboane. Ranane asu ngorü-poant

ŋgorü-poanimbo fi ranai ahandi ŋgorü-poani
ŋgorü-poanimbo ratüpuri mbenjori.

5 Rahurai-mayowamboane asu sihiri nindou
afind-anefisi, nga asu Sisas Kraisindi finambo
ana sihiri fi mami rananefi. Ranimboane asu
sihiri ana nindou ŋgorü-ŋgorü ra sihiri mami
wandafi mami yanqir-anefi fi mami ranififi.

6 God ai sihefimbo moani hipoambo-
reamunühüy asu ai nindou mamami sihefimbo
ranı-poanimbo ranı-poanimbo fifirife moani
masemuni. Godindi hoafi hoafimbohunda
nindoumbo ratüpuri ra segodoa asemündu ana,
sapo anhondümbofe hohoanimo ai asemündu
ranı-süngu anımbo hoafendomboane.

7 Düdi ai farıhefembo ratüpuri ra asemündu
ana, ai ndonde mbıfarı-hendamboane. Asu ya-
mundıfembo ratüpuri ra asemündu ana, ndonde
yamundi-mbıreandamboane.

8 Nindou mami ai ŋgusüfoambe
kikimofoefendürimbo ratüpuri ra
asemündu ana, asu ŋgusüfoambe kikimo-
mbıfoareandüramboane. Nindou düdi ai
nini-moatükuni napoyo masihendi ra nindou
bodımondambo yıbobofe saimbo ratüpuri
asemündu ana, ai afındı saimbo nımbonındu.
Nindou düdi bogorımbofe nıngombo ratüpuri
ra asemündu ana, ai ratüpuri ra tıñırıfo-
mbiyuwamboane. Düdi ai hipoambofe ratüpuri
asemündu ana, ai moani hıhıfi-hıhıfınambo
nindou ŋgorümbo mbıfarı-heiramboane.

*Wandafi mami mbo aboedi hohoanimo yondo
hohoanimo*

9 Nindou ɳgorümbo anihondümbo ɳgusüfo pandihindi. Niñe-moatükunt moaruwai-ayo ranahambo yiboaruko-ndihindi. Niñe-moatükunt aboedayo ranahambo kikihisafindihümündi.

10 Se munjuambo simbori hohoanımurindei se s̄hei fikimnindimbo hohoanımoayeı nou. Asu nindou amuri ranaheimbo wambo ɳgasündihindireimbanei mbisei hohoanımondei.

11 Afındi tıñambombü ratüpürimbo hohoanımondei, ɳga asu se yiboaruko-yiboaruko-ndeimboyei. Se ratüpürayeı ra Adükarımbohunda ratüpürindei.

12 Se Adükarımbo anihondümbo-ndihorühi hibadıhorühi hihifi-hihifindei. Tıñırifo s̄heimbo tükündifeyoant se afurindihindühi nimandei. Niimbı-niimbısi se Adükarımbo dıdibafındahi ndihündi.

13 S̄hei anihondümbo-rıhindendeibi wandafi mami ai napo mbonımbo-ndihümündiani se aheimbo s̄hei-mayo ndahündüri. Asu ndifo nindou tükündahindanıwanı aheimbo amboanı worınındihindüri.

14 Nindou s̄heimbo moaruwaimbo-arıhindüri ranaheimbo God ai aboedi-aboedi-mbireandüramboane mbisei hehi dıdibafındahündüri. Godımboya aheimbo dıdiboadı-mbireandüramboane mbisei, ɳga ɳgırı se Godımboya aheimbo moaruwaimbo-ndowandüri mbisei.

15 Nindou hihifi-hihifayei ranı-babıdı hihifi-hihifimbeyei-amboane, asu nindou aranayei ranı-babıdımbo amboanı aranımbeyei-amboane.

16 S̄hei wandaf̄ mam̄ ran̄-bab̄di wud̄wud̄indahindi. Se ȳḡir̄t aboed̄ nindou yanḡir̄t hohoan̄mondei wud̄indihindürt̄, ȳga se nindou moaruwai ran̄-bab̄di n̄imboei. Asu se s̄hei fimbo hohoan̄mondeih̄ ro f̄fir̄heandeimb-anah̄t mb̄seimboyei.

17 Nindou ȳgorü ai s̄heimbo moaruwai-moaruwaimbo-nd̄hindüran̄t̄, asu se s̄imbor̄ aheimbo moaruwaimbo-nd̄hindürimboyei, ȳga yowan̄t̄. N̄ne hohoan̄mo nindou ai aboed-an̄ asei ana, se ran̄t̄ yanḡir-an̄imbo rand̄ihindi.

18 Se mun̄guam̄bo nindou-bab̄di aboed̄ n̄imar̄imbohündam̄bo naf̄t̄ kokondihündi.

19 Wand̄i wandaf̄t̄, nindou ai s̄heimbo moaruwaimbo-nd̄hindüran̄t̄ asu se s̄heihoar̄t̄ ran̄t̄-moatükun̄t̄ ranahambo s̄imbor̄ h̄ih̄ir̄indih̄i rand̄ihimboyei. ȳga moan̄t̄ rand̄ih̄i h̄in̄inḡindihindan̄t̄ God ai aheimbo ȳgin̄indit̄-mb̄randürimboane. Bukambe yare hoaf̄iyowohü yahoya,

'Nindou ȳgorümbo h̄ih̄ir̄ife moaruwaimbofe ranana wand̄i ratüpur-an̄e.

Wand̄ihoar-an̄imbo ro aheimbo s̄imbor̄ moaruwaimbo-nd̄ihearümbayah̄t̄,' *Io*

32:35

mehu Adükari ai.

20 ȳga asu, Bukambe yare hoaf̄iyowohü yahoya, 'Nindou s̄ihambo hürütüran̄in̄t̄-randeimb̄t̄ ranai wembombonduant̄, ahambo sesi dabado, asu am̄indan̄in̄jombo-nduan̄t̄, hoe dabado.

Se ahambo randoworan̄t̄ ana, ai s̄ihambo ramarean̄in̄t̄ ran̄imbo asu ai amoan̄in̄gi-ndümbui,' *Sindaun*

25:21-22

meho.

21 Moaruwai hohoanimo ai ḥgiri sihambo ḥgasündeanini haya hifnambondeanini. Nga se aboedi hohoanimo ranisüngundowanduh ratüpürindafan-animbo asu se moaruwai hohoanimo ranahambo hifnambondowamboyati.

13

Sihiri gafman+yomondi hoareh+indefomboane

1 Nindou munjuambo gafman+yomondi hoareh-animbo niŋgomboane. Nga moai gafman ai aimbo hoangiru tüküyafundi, nga Godindi hoafi sün̄gu ahandi warihünd-anemo. Munjuambo gafman ra God ai kafoare hininjimareapur-anemo.

2 Ranimbo-hündamboane nindou ai gafman+yomondi hoafi mbahirar/hehindri ra asu Godindi hoafi kameih-ane mbahirar/hehindri. Ranimbo wamboane asu ai tñirifo ndahümündimboyei.

3 Gafman ai nindou aboedi hohoanimo ratüpuri rawarihindi aheimbo refendürimboyopoani, nga nindou düdi ai moaruwai hohoanimoayu ranahambo refembo-hündamboanemo aningomo. Gafmanimbo yihimbombo se moeimboyati? Refe ana, se moani aboedi ratüpuri ranisüngir-animbo sün̄gundowandani asu ai sihambo aboed-anafit mbisimo hoafindimboemo.

4 Gafman aiana Godindi ratüpuriyomorundeimb-anemo se aboedi mbinimbafa yahomo houmbo aningomo. Nga asu se moaruwai ratüpuri randowanduh rananimbo se yihimbondati ranahambo. Nga aiana moai moani ḥginindi moatükun ra semündu.

Aiana God kafoare hİNİNGİMAREANDİ wambo asu ai GodİNDİ-mayo ɳGINİNDİ nindou moaruwai-mbofe hohoanimo ra semündümboqani nindou ai moaruwai hohoanimoayei aheimbo moaruwaimbo-fendürimbohunda.

⁵ Ranımbo-hündambo-anımbo asu se gafmanındi hoarehi nımboei. Asu ranımoatkunı sünguefeyo ra moaruwai-mbofe ranahambohunda yihimbombo yanğırıyopoani, ɳga gafmanı-yomondi hoarehi nıngo ra aboedi hohoanimo süngufe-ane.

⁶ Ranımbo-hündamboane asu se gafmanımbo takis pirihı arıhündi. Gafman aiana GodİNDİ ratüpuri ratüpuriyomondühı rananemo asu ai ranı ratüpuri ranı yanğırı hıfandırı arundi.

⁷ Gafman nindou ranahamumbo nıñımoatkunıyo segodürimboayei ana, aheimbo moanı ranı-moatkunı ra dagadüri. Gafman ai nıñıñı-moatkunı takisımboyo hoafındımondanı, se ahamumbo ndehindi. Asu bogorı nindou ranahandı hoarehindeihı asu ahambo ahınindei. Asu nindou ndürı adükărümbe ranahambo ndürı adükărümbe-ani mbisei hohoanımondei.

Sımborı ɳgusüfo pefembo hohoanimo

⁸ Se nindou ɳgorundi-mayo nıñı-moatkunı ndowandıfı mbunda sımborı saimbo-mayo ra hİNİNGİNDOWANDA gedühi nıngomboe, ɳga yowanı. Se sapo sımborı ɳgusüfo pefe hohoanimo ranı yanğır-anımbo süngundihindı. Nindou düdi ai ɳgorümbo ɳgusüfo parareandi ana, ai muŋguambo ahınümbı hohoanimo menjoro ra süngureandeimbı nindou-ani.

9 Mosesindî ahînümbî hohoanîmo ranai yare hoafîyowohü yahoya, ‘Nîmorehî nindowenihîyafe hohoanîmo moaruwaimbo-fepoani. Nindou hîfokoe fepoani. Hümbuhünipoani. Nindou ñgorundi napo hohoanjifepoani,’ meho. Muñgu ranî ahînümbî hohoanîmo ranane asu amuri muñguambo enjoro ranane muñguambo mamambere haya nîmîndî hoafî ra yare hoafîyowohü yahoya, ‘Se nindou amurambo ñgusüfo pandowandî se sîhafî fimbo ñgusüfo pararowandî nou,’ meho.

10 Nindou düdi ai nindou ñgorümbo ñgusüfo pararirî ana, ai ñgîrî ahambo moaruwaimbondiri. Ranîmboane nindou ai ñgorümbo ñgusüfo pararirî ana, asu ai ahînümbî hohoanîmo hondü muñguambo ra sünjurandüh-ani.

Sîhîrî moani mbumundi hahabodefomboane

11 Se fîfirîhimboanei haponda nînî siyo sîhîrî anîmboefî ranîmboane se ranî hohoanîmo sünjundîhindî. Ndleara ranî si ra se mapoeiane, ñga hapondan-ana se botîndahindî. Horombo sîhîrî Godindî hoafî anîhondümbo-rîhundeimbî nindou nîmboefîmbo God ai sîhefîmbo aboedîreamuneimbî-mayu ranî si ra akîmiyo, ñga hapondanî ana ndleara akîmi safî tüküfembo yançîr-ane.

12 Nîmbî ai ndleara muñgumbo yançîriyowohü asu si ai ndleara akîmî simbo yahomboane. Nîmbokoanîndî ratüpuri ra hîniñgîfemboane, ñga asu sîrîhündî yifiari napo ra ndahumîndefomboane.

13 Nindou sîrîhü aboedi anüñgu nou sîhîrî nîmboefomboane. Sîhîrî mamîkarî

hohoanımoyo wakıfe asu bia sımındı hefe mamıkarı hohoanımoyo wakıfepoanı. Nımorehı sıshımoyo wakıfe asu moaruwai hohoanımoyo wakıfepoanı. Watıkoafı hoafıyo asu nindou ıgorümbo ıgusüfoambe moaruwaimbo-fepoanı.

¹⁴ Nga se Sisas Kraisımbı yangır-anımbı yifiarı nıminehoarımbı-ndıhorı sıheifihı güdıhorı. Nga sıhei horombodıdı moaruwai hohoanımo ıgusüfoambe amaro ranahambo süngeundıhimboyei.

14

Wandafındandı hohoanımo ra sıhırı yıbobo-ndıhumboyefi, nga wanı

¹ Nindou mami ai Godımbı anıhondümborıranı asu ahandı anıhondümbofe ra kehurindoanı ana, asu se ahambo Godındı nendı sıhei mbusümo ndahorımındei ıgei. Asu ai nıne hohoanımoayu ranahambo sımborı wataporımbı-ndühımboyei.

² Nindou mami ai ahandı anıhondümbofe hohoanımo ıgınındı süngeuareandı ana, ai muŋguambo sesı ra sesühani, nga asu nindou ıgorü ai ahandı anıhondümbofe ra kehurayo ana, ai ıngırı safı aboedı dedu, nga wandümo yangırı sesühani.

³ Nindou ai muŋguambo sesı sesü-randeimbı ana, asu nindou moanı wandümo yangırı sesümbı-mayu ranahambo yowanı moaruwai hohoanımo-yondopoanı. Asu nindou wandümo yangırı sesü-randeimbı ranai nindou muŋgu-moatkunı sesümbı-mayu ranahamboya, aiana moaruwai hohoanımoyu-randeimb-ani

yahopoani. God ai nindou ranahambo amboani serümündümboani mbohünda.

⁴ Nindou se didiyafi, asu se nindou ɔgorundi ratupuriyu-randeimbì nindoumbo yiboboardiwora? Nindou sapo ahambo hifandarandi ai-animbo ahandi ratupuri ra aboedimbayo wanimbayo mbüsü yibobondeambui. Nga asu ratupuriyu-randeimbì ahandi ratupuri aboedi ɔgomboe nimboe sapo Adükari ai ahambo ɔgınırümündü nüngumbo wambo.

⁵ Nindou mami aiananıya mami si ranana ai adükari hamındıyo haya amurı si aho ranahambo ɔgasündeamboane yahuhanı. Nga asu nindou ɔgorü aiananıya munjuambo si aho ra sımogod-ane yahuhanı. Nindou mamamı se sıheihoarı ɔgusüfoambe hohoanımondei hoendihindüh-anımbo hohoanımondei.

⁶ Nindou düdi ai mami si ra adükari si-ané yahuhi ana, ai Adükarımbo yanğırı hohoanımo-yundowohani. Asu nindou düdi ai munjuambo sesi sesü arandı ra ai Adükarımbo hohoanımoyuhani asesu. Ranı sesi ra Godımbo hıhıfirürü mburamboani asesu. Asu nindou düdi ai munjuambo sesi wehayu ra Adükarımbo hohoanımo-yundowohani wehayu. Asu ai amboanı Godımbo hıhıfirürühani.

⁷ Nindou mamamı sıhırı moai sıhefi hohoanımonambo yanğırı nimboefi. Asu mamamı sıhırı moai sıhefi poanımbo hohoanımonambo yanğırı yifiyefi rıhundi.

⁸ Sıhırı yanğırı anımboefi ra Adükarımbo hohoanımo-yefühanefi. Asu sıhırı yifayefi ra Adükarımbo hohoanımo-yefühı yifayefi. Sıhırı

nimboefühindowanı asu yifindefühindowanı ra moani sihiri Adükarındi yangiri hamind-aneft.

⁹ Ranahambo sünguyo nindou yangiri animboei-anei asu yifi-maye-i-anei ahei Adükari-mbofe niñgombo-hündamboyu Sisas amboanı yifiyu mbura asu honguambeahindi yangiri botimefiyu.

¹⁰ Asu se, nimboe sihafi wandafindandi hohoanimo ranimbo yiboboariwora? Asu se, nimboe sihafi wandafindambo yiboaruko-arowora? Sihiri ranahambo fiftindihumboane, n̄ga munjuambo sihiri Godindi himboahü nimboemboyefi ai sihefimbo yibobofemunimbohünda.

¹¹ Bukambe hoafı ra yahoya, Adükari ai yahuya, ‘Ro yangiri nimboambo dabareheandi nindou munjuambo ranai wambo yirüyimbu pusindühi-ndihümboyei asu nindou munjuambo ahei yafambenambo weindahi hoafindahündürühı God Adükar-ani mbiseimboyei,’ *Aisaia 45:23*

mehu.

¹² Ranimbo-hündambo-animbo asu munjuambo sihiri sünguna Godindi himboahü sihiri n̄ne ratüpuri ratüpuri-mayefi ranahambo hoafinda-hundimboyefi.

¹³ Ranimbo-hündambo-animbo asu wandaftbabidı simborı yiboboferüpoanı, n̄ga rühisafı hininjifemboane. Nga sihiri ngorü hohoanimo süngundi-humboane. Sapo sihiri mami moatkunı refeyoanı ana, wandaft ai büburündühi moaruwai

hohoanimo süngundifimbui rani hohoanimo ana hininjifemboane.

14 Ro Adükari dibo-anahit, nga ranimboanahit ranim-moatükuni ra ro fífiriheamboanahit. Moai ninis sesi ai ahandihoari moaruwaiyo. Nindou ai ranim-moatükuni ra moaruwai-ane ehu ana, moani ai ahambo moaruwai-ane.

15 Ra ai yahurai-ane. Se ninim-moatükuniyio sowasifani ranimbo-hündä sihafit wandafti ai hoeireaninühi afindit hohoanimoayu ana, asu se ahambo moai hohoanimoayait. Sisas nindou ranahambohündä yifimayuane, nga asu sihafit sesi hohoanimo ranambo se nindou ra moaruwaimbo-ndiworimboyait.

16 Se mami moatükuni ranahambo aboedane asafit ana, se hißbadambo. Sihafit hohoanimonambo yangiripo, nga moaruwai-ane mbiseimboyei.

17 Sesit, sesi asu hoe simindit hohoanimo ranana God nginindit hifandarandi ranahandit nimindiyopoanti, nga wanit. Nga God nginindit hifandarandi rani nimindit hohoanimo-ane nda. Mbumundit hohoanimo, ngusüfo afurifimbifit hohoanimo, asu Yifiafit Aboedindit hihifit-hihifit hohoanimo ra.

18 Nindou ai Sisas Kraisindit ratüpurimbo yangiri rani hohoanimo süngu anüngu ana, God ai ahambo hihifit-hihifindundowanit asu nindou amuri ai-amboaniyai ai nindou aboed-ani mbisahündomboyei.

19 Ranimbo-hündambo-animbo asu munjuambo ai sihefimbo mamambefemunit hohoanimo asu wandafti mamiyei hohoanimo nginemindündürit ranit yangirit süngunit-

ndihumboane.

²⁰ Se sesi ranahambo yanğırı hohoanımondeihı asu God ai nıne-moatükunı ramareandı ranahambo moaruwaimbo-ndihimboyei. Muñgu sesi moatükunı ranana aboed-ane. Nga asu se nıne sesi sowasıfanı nindou ńgorü ai ranahambo ahandı fimbo moaruwai-ane yahu mbura asesu ana, ai moaruwai hohoanımoyuhani asu rananımbo se-amboanı moaruwai hohoanımo-yafühanaftı.

²¹ Asu se nınhondı sowasıftı, bia sımindiftı, asu amurı moatükunı aho ra rarowandanı ranımbo sıhafı wandaftı ranai hohoanımo moaruwai hohoanımonduanı ana, asu se ranı-moatükunı ra hıningındowandı. Ranane aboedayo.

²² Se nıne hohoanımo anıhondümbo-arowandı rananımbo God-dıbo se yanğırı hohoanımondafı kıkıhındowandı. Nindou ai moanı ahandıhoarı mami moatükunımbo aboed-ane yahu hohoanımoayu ana, ra aboed-ane. Asu ranı hohoanımo ranai ahandı fi ranahambo papi-hoafikoate-ndoanı ana, asu ai hıhıfı-hıhıfımbiyu-wamboane!

²³ Nga asu nindou ranai yimbu hohoanımo süñgu sesi ra asesu ana, ai ra ahambo moaruwai-anı sapo ai nıne sesi ranahambo moaruwai-anı yahu hıhıfımbiyu-wamboane! Nindou ai hohoanımo mami ranahambo aboed-ane yaho anıhondü-mbofekoateyu randühi yare arandı ana, asu ai moaruwai hohoanımo-yumboani.

15

Kraisındı hohoanımo yanğırı sıhırı süñgundihumboane

1 Nindou sīhīri dīdīyefi anīhondümbofe hohoanīmo ḥgīnīndī sahumündefeimbī sīhīri nindou düdi ai anīhondümbofe kehuri arandī ranahambo farīhefimboane ḥgīnīndī nīngombohündā. Nga sīheft fimbo yaŋīri hohoanīmopoanī.

2 Sīhīri mamamī nindou sīheft wandaft ranaheimbo aboedī nīngombohündā dīdīboado-ndīhundüranī ai hīhīfi-hīhīfīndeimboyei. Rananīmbo asu ai ḥgīnīndī nīmboeimbo anīhondümbo-ndīhimboyei.

3 Nga Sisas Krais ana ai moai ahandī fimbo yaŋīri hohoanīmoyu. Nga asu ai ramefiyu ra, Bukambe hoafīmayo nou, ‘Ape, nindou sīhambo moaruwaimbo-marīhiṇīnī hoafī ra sīnī wambo gabudī-mafoareandīrti, mehu.

4 Muŋguambo hoafī horombo Bukambe sürü papīmarandī ra sīhefīmbo yamundi-fe-
munīmbohündāmboyo sürü papīmarandī. Ranī hoafī ra sīhefīmbo ḥgusüfoambe
ḥgīnīramīndīmūnī asu afurīhemuna
anīhondümbondīhu hīmbondefühī
nīmboemboyefi. Rananīmboane asu sīhīri
anīhondümbo-ndīhundühi nīmboemboyefi.

5 God ai ḥgusüfoambe ḥgīnemīndīmbo asu afurīfe nīngombo hohoanīmo ra sai arandī ai sīheimbo mbīfarīhendür-amboane rananīmbo asu se Sisas Kriasīmbo sūŋgurihi arīhündī, sīhei mbusümo māmī hohoanīmo yaŋīri sūŋgundīhimboyei.

6 Rananīmbo asu se hohoanīmo, yafambe māmambendīhi mbundīhū, sīheft Adükari Sisas Kraisīndī God asu afīndī ranahandambo adükar-

ani mbisefimboane.

*Krais ai Suda asu Suda-yafe ndifo ranaheimbo
mafariheirü*

⁷ Nindou ai Godimbo aboed-ani hoafimbohündambo se s̄heihoari ndahümündihündür̄i sapo Krais ai s̄heimbo masemindündür̄i nou.

⁸ Nga ro s̄heimbo hoafehandür̄i, Sisas ai Suda-yafe ratüpuriyu-randeimb̄i nindoumbofi manüŋgu. Rananimbo asu God ai ahei amoao mamimbo horombo hoafire masihendi ra anihondümbo ramareandi ra nafuimbohünda Sisas tükümeifiyu.

⁹ Rananimbo asu Suda-yafe ndifo ai-amboani Godind̄i h̄ipoambofe hohoanimo raninambo ahambo adükär-ani mbiseiya yahuhayamboyu ramefiyu. Sapo Bukambe yare hoafiyowohü yahoya,

‘Rananimbo Suda-yafe ndifo ranahei h̄imboahü ndür̄i adükärümb-ani mbisa hoafindamboyah̄i.

Asu s̄ihaf̄i ndür̄i herüna kakisaondi-
haninimboyah̄i,’ *2 Samuel 22:50*

meho süŋgu.

¹⁰ Asükaiyo Bukambe yare hoafiyowohü yahoya, ‘Suda-yafe ndifo se-amboani Godind̄i nend̄i ranibabidi h̄ihifi-h̄ihifindei,’ *Io 32:43*

meho.

¹¹ Asükai hoafiyowohü yahoya, ‘Suda-yafe ndifo munju se Adükärimbo ndür̄i adükärümb-ani mbisei.

Asu muŋguambo nimorehi nindowenihi se
ahandi ndüri herüna kak+saondihori,’ *Buk
Song 117:1*

meho.

¹² Asükai Aisaia ai hoaf+yuhü yahuya,
‘Sesindi ahuiri ai tükündüfimbui.

Nindou ranai-an+mbo Suda-yafe nd+fo rana-
hei bogorimbondifi nüŋgumbui.

Ranan+mbo nindou ranai ahambo
an+hondümbo-nd+horühi h+bad+horühi
n+mboeimboyei,’ *Aisaia 11:10*

mehu.

¹³ God ai an+hondümbofe h+mboyondombo
hohoan+mo ra n+mindühani. Se ahambo
an+hondümbo-r+hori ar+hündi ran+mbo-an+mbo
asu ai s+heimbo ahandi-mayo h+h+fi-h+h+fi
asu ḡusüfo afurife kife hohoan+mo ra afindi
safti mbisagadür-amboane. Ranan+mbo Yifiafi
Aboedindi ḡinindinambo s+hei Godimbo
an+hondümbo-fihi h+mboyondombo hohoan+mo
ranai adükari hamindi ḡgomboe.

*Por ai Suda-yafe nd+fo-yafe ratüpuriyu-
randeimb-ani*

¹⁴ Wandaſi mami, ro ḡusüfoambe
an+hondümbo-r+heamboanahi se aboedi
hohoan+mo hohoan+moyei ar+hündi ran+mbo.
Se muŋguambo mamami f+firife ra aboedi
f+firihimbo wambo asu se s+heihoarti simbori
yamundi-firindei.

¹⁵⁻¹⁶ Ro s+hei hohoan+mo asükainda
botindihearü saheheamboanahi asu
yihimbokoate b+dif+ri hoafi s+heimbo sürü
pap+mar+handi. N+mboe sapo God ai wambo
ran+-poan+mbo ḡinindi masendi ran+na Sisas

Kraisindi ratupuri Suda-yafe ndifo aheimbo farihefe-ndürimbohunda. Roana Godimbo sesi s̄hai-randeimb̄i nahurai ahandi-mayo aboedi hoaf̄ ra Suda asu ahei ndifo ranaheimbo hoaf̄yahandüri arihand̄. Ro ranaheimbo God sowana ndahamindi-handüri ngahani asu Yifiaf̄ Aboedi ranai randeira asu ai Godind̄ yanğıri tükümbayahinda samboanahi. Rananimbo asu ro Godind̄ warihündi-hearümboyah̄ sapo ahambohunda n̄n̄hondi hifokoaru s̄hoemonda hifefiyu nou.

17 Ranı ratupuri ra Sisas Kraisi-dibo ratupurayah̄ ana, asu ro Godind̄ ratupurayah̄ ranimbohunda hififi-hififindamboyah̄.

18-19 Ro ngiri amuri moatkunı ranahambo hoafindah̄, n̄ga n̄ni ratupuriyo Krais ai wambo ramareandi ranı-sünguyu Suda-yafe ndifo Godind̄ hoaf̄ süngumarıhindı ranı yanğırimboanah̄ hoafında sahehea. Ai wandi hoaf̄, ratupuri ranahandamboyu farihendir̄ haya ratupurimayah̄. Ranıyu asu Yifiaf̄ Aboedindi nginindinambo ai wambo mafarihend̄ra hepünüfeimb̄i moatkunı asu Godind̄ nginindı nafuimbo moatkunı ra ramaritheandi. Ranimboyah̄ ro Serusarem ngoafihü peya hehea Kraisindi aboedi hoaf̄ munjuambo ra wataporimbo-rıhi hambo asu Iririkum hifihü tükümeheandi.

20 Ranı ratupuri ra nindou bıdıfırı ai Sisasindi ndürı himborıkoate-yeimb̄i ranaheimboanah̄ ro ho aboedi hoaf̄ bokarihefembo hohoanımoayah̄. Roana worı moanı ngorü nindoundı kambohoanıwamı

worimbombo-yahipoanî hohoanîmoayahî, ñga wanî.

²¹ Ngä Bukambe yare hoafiyowohü yahoya,
'Nindou dîdîyei ai Krais ahambo hoafiyondürî-
koate-memondürî ai-anîmbo hoeindîhorî-
mboyei.

Nindou dîdîyei ai ahandî hoafî
hîmborîkoate-yeimbî ai anîmbo ahambo
fîfirîndîhorîmboyei,' *Aisaia 52:15*
meho ranîmboanahî refembo hohoanîmoayahî.

Por ai Spen hifîna hombo hohoanîmomayu

²² Ranîmbo-hündamboanahî asu ro sîheimbo
sowana afîndîmbo tüküfembo kîkarîheheandi.

²³ Ngä asu ndanî hifîni ro ratüpuriîmbo
ratüpuriî moai nînjo. Afîndî hîmbanî maho
ra ro sîheimbo sîfo hoeifendürîmbo sahehea
hohoanîmomayahî.

²⁴ Ngä hapondanî ana awi refembo
hîmboayo. Ro Spen hifîna gagühühi asu
nafîna sîheimbo sîni hoeifendürî hefe
homboanahî hohoanîmoayahî. Rananîmbo
awi ro dîdî asu ranîhü se-babîdî akîdou
nîmandî hîhîfî-hîhîfînda sahehea. Sîheimbo
hoeindîhe hînîngîndîhearü heheambo-anîmbo,
asu se wambo Spenînambo hombo ranafî
fandîhehindîra ñgamboane.

²⁵ Ngä awi haponda hamîndî ana
Serusaremînambo Godîndî nindou ra farîhefe-
ndûrîmbo hahühanahî.

²⁶ Godîndî nendi bîdifîri Serusaremî-
yafe mbûsumo amarei ranai napokoate-
mayeiamboyei Masedonia asu Akaiahündî
Godîndî hoafî sünjurîhindeimbî ai kakî gugurîfe

mburümbo farıhefe-ndürimbohündambo hoafı fırıhümündi masıhehindı.

²⁷ Ai ahei hohoanımonambo yanğırı moani kakı ra gugurihi masıhehindı. Suda ai ahei ndifo nindou ranaheimbo Godındı aboedı hohoanımo ranınamboyı farıhehindürıhi dıdıboado-marıhindüri. Ranımboane asu Suda-yafe ndifo ranamboanı Sudambo ahei fi niŋgo hohoanımo ranımbo sımborı mbıfarıhehi-ndürıramboane.

²⁸ Ranı-moatükünü ra ro munjundıhe mbundühıambo-anambo samboanahı. Ro kakı Suda Serusaremıhündı ranahei warambe hıniŋgındıhe heheambo-anımbo, asu ro Spenına ıgahühi naſına rühi dıdı sıheimbo hoeindi-hearümboyahı.

²⁹ Sıheimbo sowana asınıhi ana, ro fırıheamboanahı Kraisındı-mayo dıdıboadofe hohoanımo ranı sımonıgorühi dıdımboyahı.

³⁰ Wandafı mami, Adükari Sisas Kraisındı sünğu asu Yıfıafı ai ıgusüfo pefe sai-randeimb-ane ranı-sünğu ro sıhei ıgusüfoambe botırıheandühi sıheimbo hoafehandüri nda: Se wambo fandıhehindırı hehimbo Godımbo dıdıbafıfembo ra tıñırıfo-ndefomboane ai wambo farıhefe-ndırımbohündı.

³¹ Nindou Sudiahündı Godındı hoafı süngefekoate amarei ra wambo-yındırımbo maseimbo se wambohündı Godımbo dıdıbafı-ndahindanı anımbo asu ai wambo ahei waram-beahındı aboedambo-mbıreandıramboane. Asu se dıdıbafı-ndahindan-anımbo ai wambo fandıhendırıra Godındı nendi Serusarem ıgoafıhü amarei ranai wandı-mayo fehefe ratüpüri ra ndırıhi mbısaħümündi-amboane.

³² Ranımboane asu God ai yare hohoanımoayu

ana, ro s̄iheimbo sowana h̄ihifī-h̄ihifūmbī
dūgūhūhīmbo se-babidimbo fi handīhe
n̄imandimboyahī.

³³ Sapo God, afurifimbī hohoanīmo
n̄imindūhayu ranai munguambo se babidi
mbinünguwamboane. Ngā anihond-anē.

16

*Nimorehī nindowenihī afindī aheimbo Por ai
h̄ihifīmarandürī*

¹ Se s̄ihefī rehī Fibimbo fihindühümündi
samboanahī hoafayahī. Sapo ai Senkria
ŋgoafihündi anihondümbo-r̄ihindeimbī
farihendürī-randeimbī-mayo ranahambo.

² Se Adükärindī süngu Fibimbo
fihindühümündi se-babidimbo s̄ihei mbusümo
mbinüngowamboane. Ranī hohoanīmo ranane
aboedayo, ngā Godindī nindou s̄ihīrī ranī
hohoanīmo rananīmbo süngundihumboane.
Asu n̄inimboyō ai mbonīmbo-ndamindowanī
ra se ahambo fandīhehindī. N̄imboe ai nindou
afindī ranaheimbo farihendürī marandī asu
wambo amboanī mafarihendīrt.

³ Sisas Kraisindī ratüpuri ro mami
ratüpuriyefī-r̄ihundeimbī Prisira, asu
Akwirambo wandī-mayo h̄ihifī hoafī nda
hoafindahüpīrtī.

⁴ Nindou yimbu ai yifīmbo moai yihimboyafe
wambo farihefe-ndirīmbohunda. Ranane asu
ro yanqīriyahīpoani ahafembo h̄ihifarihapīrtī,
ngā wanī. Suda-yafe ndīfo Godindī hoafī
süngurihindeimbī munju ranamboani
ahafembo h̄ihifīrtī-hüpīrūhanei.

5 Asu wandi hihif hoaf nda nindou ahafe worambe fandhi arihundi aheimbo hoafindahündürt. Wandt wandaft hondü Epainetusimbo amboani wandi-mayo hihif hoaf nda hoafindahündö. Nindou ra ai boateiyu Esia hifihundi Godindi hoaf masemündü.

6 Maria nimorehi sao siheimbohunda ratüpuri tñjirifomayo ho ranahambo amboani se wandi hihif hoaf nda hoafindahündö.

7 Wandt hihif hoaf nda nindou yimbu Andronikus asu Suniasimbo hoafindahüpürt. Nindou yimbu aiana wandi sirambeahindianafan, nga aiyafan ro mami munju karabusambe manimboeff. Nindou aiana Godindi hoaf sowandümo homo-rundeimb ahamundi mbusümo ndürimb-anafan. Ai boateiyafan wambo njasündirineandir hena asu ai Kraisimbo süngunimarinti.

8 Ambriatus ai wandi wandaft hond-ani Adükariindi hohoanimo ran+süngu ahambo wandi-mayo hihif hoaf nda hoafindahündö.

9 Urbanus ana Kraisindi ratüpuri ra mami sihiri-babidimbo ratüpuriyu-randeimb-ani. Asu wandi-mayo hihif hoaf nda ahambo hoafindahündö. Asu Stakisimbo wandi-mayo hihif hoaf nda hoafindahündö nimboe ai wandi wandaft hond-ani.

10 Aperes ahandi Kraisimbo süngufe hohoanimo ra rarhi hoeirhindä mayowa ngenind-ane masei, nga ahambo wandi hihif hoaf nda hoafindahündö. Asu Aristoburusindi worambe nindou-animböei aheimbo wandi hihif hoaf nda hoafindahündürt.

11 Herodion, wandi sirambeahindt nindou, ahambo wandi hihif hoaf nda hoafindahündö.

Asu Narsisusındı worambe nindou Adükarıbabıdı amarei ranaheimbo wandı-mayo hıhıfı hoafı nda hoafındahündürı.

¹² Adükarındı ratüpuri tıñırıfoyaferinandeimbı Trifina asu Trifosa ahafembo wandı-mayo hıhıfı hoafı nda hoafındahüpırı. Persis wandı wandafı hond-ane asu ai-amboani Adükarındı ratüpuri tıñjamboyo-randeimb-anne ahambo wandı-mayo hıhıfı hoafı nda hoafındahündo.

¹³ Rufus ana nindou aboedi hamındani Adükarımbı süngufimbo. Asu ahandı hondı ai wambo amboanı ahandı nımorı hondümboreandırı haya dıdıboado-mareandırı. Nga ahafembo wandı-mayo hıhıfı hoafı nda hoafındahüpırı.

¹⁴ Asinkritus, Fregon, Hermes, Patrobas, asu Hermas-anemo asu wandafı mami ai-babıd anımboei ranaheimbo wandı-mayo hıhıfı hoafı nda hoafındahündürı.

¹⁵ Firorogus Suria-anafe, Nereus, asu ahandı reh-ane, Orimbas asu Godındı nendi ai-babıd anımboei ranaheimbo wandı-mayo hıhıfı hoafı nda hoafındahündürı.

¹⁶ Godındı nendi-yafe hohoanımona wandafı mami ranaheimbo sımborı wakıkıhı-ndürımboane. Munju ai sıheimbo hıhıfarıhündürı.

Kraisındı nendımbo yikürübüru-rundeimbı

¹⁷ Wandafı mami, sıheimbo ro hoafehandürü nindou yikürübüru asu sıhei anıhondümbofe hohoanımo moaruwai-mboru arundi ranahamumbo se hıbadıhümbo. Asu anıhondümbo hoafı se masahümündi

ranahambo gogonimbofoaru-rundeimb-anemo se ahamumbo sowah i ngeimboyei, nga bündahindi.

¹⁸ Yahurai nindou ana sihefi Adükari Sisas Krais ranahandi ratupuri ra rarunduh-i-yomopoani, nja moan i ahamundi fimbo hihifi-hihifi hohoanimo ran i yangir-ane ratupuriyomo arundi. Ahamundi aboedi asu aparumbi hoafi ranambo asu nindou ai fifirifekoate-mayei ranaheimbo tikai hoafimemo.

¹⁹ Se Godindi hoafi sungsuarthundi ranimbo hoafi ra mahowa nindou ai himboriyei par ihmboanei. Ranimboanah i ro siheimbo hihifi-hihifayah i. Nga roana siheimbo se aboedi hohoanimo ra fifirindihindi samboanah i, nja moaruwai hohoanimo se fifirindihimboyei, nja yowan i, saheheamboanah i hoafayah i.

²⁰ God ana ngusüfoambe afurife kifeimb i hohoanimo ra niminduhani asu ngiri amitata Satanimbo yiruna pühindu sihei yir i hoarehi hifinambondiri. Sihefi Adükarindi-mayo hipoambofe hohoanimo ra sebabidi mbimari-ndüramboane.

Nindou bidifir i ai Romohündambo hihifi hoafi koamar ihehindi

²¹ Ro mami ratupuriye-rihoandeimb i Timoti ai siheimbo hihifaranduri. Asu Rusius, Seson, Sosipater mami amboani wandi sirambeahind-anemo ai siheimbo hihifi hoafi hoafemonduri.

²² Ro Tertius-anahi. Ro Porindi yafam-behundi hoafi nda sahamindi heheamboanah i sürü papimarihandi. Adükarindi ndürinambo ro siheimbo hihifi hoafi nda hoafayah induri.

23-24 Gaius ai s̄heimbo h̄ihif̄ hoaf̄ hoafeyundüri. Ro ahandi worambe-anē animboah̄. Asu nindou b̄idifir̄ Godindi hoaf̄ s̄üngur̄ihindeimb̄ ahandi worambe amboani mare rarihi arihundi. Erastus ai gafmani-yomondi kak̄ h̄ifandi-randeimb-ani ndan̄ ngoaf̄ihü asu s̄hefi wandaf̄ Kwartus-ani ai s̄heimbo h̄ihif̄ hoaf̄ nda hoafefani.

Sihiri Godimbo aboed-ani mbisefimboane

25 Asu ro Sisas Kraisimbo aboedi hoaf̄ hoafiyā arihandı ranınambo s̄heimbo God ai ɳgiñinda-mündürimbui. Dıbo hoaf̄ nda horombo ana dıbo mejgoroyo, ɳga asu hapondanıyo God ai ra semündü weindahımareandı.

26 God koadürümbo-koadürümbo nüngumbü ai hoaffmayuwa asu ahandi hoafiyomo-rundeimb̄ hoaf̄ sürü papıru masıhoemo ranınambo dıbo hoaf̄ ra weindahı tükümefeyo asu nindou ai ranahambo fifirımarıhindi. Munguambo sırihundi ai hoaf̄ ra anıhondümbo-rıhindühı s̄üngumbırıhindi yahuhayamboyu God ai ramareandi.

27 God mami ai fifireandeimb̄ hond-ani asu Sisasındı s̄üngu munguambo si ahambo aboed-ani mbisefimboane. ɳga anıhond-ane.

Godindî Hoaffi

**The New Testament in the Angor language of Papua
New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Angor long Niugini

Copyright © 2001 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Angor

Contributor: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

c500d379-d0cf-5c22-9613-91d7bcc63af3